Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 145 (14165) | 1973 оной июниин 22, пятница | Сэн 2 мүнгэн

ИЛАЖА ГАРАГШАД ТОДОРХОЙЛОГДОБО

Үүлтэртэ мал болон шубуу үсхэбэрилгые хүгжөөлгэдэ 1972 ондо эрхим үрэ дүн туйлаха талаар колхоз, совхозуудай, гүрэнэй үүлтэртэ малай заводуудай хоорондохи бүхэсоюзна конкурсын дүнгүүдые СССР-эй Хүдөө ажахын министерство гаргаба. Ороной үүлтэртэ малай 500 шахуу элдэб ажахынууд ба фермэнүүдэй хабаадаһан мүрысөөндэ илажа гарагшад тодорхойлогдоо.

«Волга» гэжэ хүнгэн автомобиль, тэрэшэлэн мүнгэн шагнал үгтэдэг конкурсын түрүүшын шангууд 50 колхоз, совхоз ба гүрэнэй үүлтэртэ малай заводуудта олгогдоо.

Новосибирскэ областиин «Первомайский» гэжэ гүрэнэй үүлтэртэ малай заводой коллектив ехэ амжалта туйлаа. Эндэ 150 үнеэн бүриһөө 4700 шахуу килограмм һүн нёдондо жэлдэ һаагдаһан байха юм. Тэрээнһээ гадна зуун үнеэндэ абажа үзэбэл, 34 толгой һайн үүлтэрэй залуу малые ажахы худалдаһан байна. Киргизэй Стрельниковагай нэрэмжэтэ гүрэнэй үүлтэртэ малай заводой коллектив, Вильнюсэй мориной заводой хүдэлмэрилэгшэд ехэ амжалтануудые туйлаһан байна.

Свердловско областиин «Пионер» гэжэ гүрэнэй үүлтэртэ малай завод Ураалда һайн мэдээжэ юм. Эндэ томо сагаан үүлтэрэй гахай үсхэбэрилэгдэдэг. Энэ ажахыда нёдондо жэлдэ 253 эхэ гахай бүриһөө 22 поршоонхо абтаа, мүн лэ гахай бүриһөө эрхим һайн үүлтэрэй 11 поршоонхо худалдагдаа.

Омско областиин «Марьяновский» гэжэ гүрэнэй үүлтэртэ малай заводой хүдэлмэрилэгшэд хони үсхэбэрилэгшэдэй дундаһаа нэгэдэхи шанда хүртөө. Нёдондо жэлдэ тэдэнэр 24 мянган хониной тус бүриһөө 6,7 килограмм нооһо хайшалжа абаа.

Каракуль хонидые, кролик, шубуу үсхэбэрилдэг олон ажахынууд, мориной заводууд конкурсдо илагшадай дунда бии.

«УАЗ» гэжэ автомобильнуудые, мүн мүнгэн шангуудые барюулха хоёрдохи шангууд 90 ажахыда, гурбадахи шангууд («Москвич» автомобиль, 3,5 мянган гү, али хоёр мянган түхэриг барюулагдаха) — 160 ажахыда олгогдоо.

ТАСС-ай корр.

ДЭЛХЭЙН АРАДУУДАЙ АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ ТҮЛӨӨ

КЭМП-ДЭВИДТЭХИ ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД

ВАШИНГТОН. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Р. Никсонэй хөөрэлдөөнүүд июниин 20-до Кэмп-Дэвидтэ боложо үргэлжэлбэ.

Уласхоорондын зарим асуудалнуудаар, тэдэнэй дунда Европодохи аюулгүй байдалай асуудалаар һанамжануудаа таатай һайнаар мэдэлсээ.

Стратегическэ буу зэбсэг хизаарлаха асуудалнуудаар Женеведэхи хэлсээнүүдэй ямараар үнгэржэ байһаниинь хаража үзэгдөө.

Хэлсээнүүдтэ: совет талаһаа — СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагшанар Г. Э. Цуканов, А. М. Александров, СССР-һээ США-да байдаг элшэн сайд А. Ф. Добрынин;

Американ талаһаа — США-гай Гүрэнэй секретарь У. Роджерс, Национальна аюулгүй байдалай талаар США-гай Президентын туһалагша Г. Киссинджер, Сагаан байшангай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэ Х. Сонненфельдт хабаадаһан байна.

Советскэ Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын хэдэн хэлсээнүүдтэ июниин 19-дэ Вашингтондо, гүрэнэй департамент соо гар табигдаа (зүүн гарай зураг).

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев ба США-гай Президент Р. Никсон хэлсээнүүдтэ гар табигдахадань байлсаба (баруун гарай зураг).

Фототелеграфаар абтаһан зураг.

Р. НИКСОНТЭЙ Л. И. БРЕЖНЕВ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). США-гай Президент Р. Никсонтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Кэмп-Дэвидтэ июниин 20-до үдын хойно хөөрэлдөө. Али али талын һонирходог асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэһэн байна.

ВАШИНГТОНДО БОЛОЖО БАЙҺАН ХЭЛСЭЭНҮҮД ТУХАЙ ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

ВАШИНГТОН. (ТАСС-ай корр.). Кэмп-Дэвидһээ холо бэшэ оршодог Термонт городто пресс-конференци болоо. Экономическа асуудалнуудаар КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй, США-гай Президент Р. Никсонэй хоорондо июниин 19-дэ болоһон хэлсээнүүд тухай совет түлөөлэгшэ Л. М. Замяти КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин даалгабаряар пресс-конференци дээрэ корреспондентнүүдтэ мэдээсэ.

СССР США хоёрой хоорондо нёдондо жэлдэ худалдаа наймаанай эли бодоор һайжарһан тухай һанамжануудаа мэдэлсэлгын үедэ тэмдэглэгдээ гээд пресс-конференци дээрэ хэлэгдэһэн байха юм. Экономическа элдэб янзын холбоо байгуулха арганууд хэрэглэгдэжэ эхилээ. Худалдаа наймаанай хэмжээн нёдондо жэлдэ гурба дахин нэмээ, хэдэ хэдэн хэлсээнүүд баталагдаа. Энэ хадаа һайн шэнжэ тэмдэг болоно. Харилсаа холбоо байгуулха бата бэхи үндэһэ һуури табигдаһаниинь шухала удха шанартай. Зүгөөр энэ талаар зарим шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии.

Газаашалалсахагүй ябадалда үндэһэлэн удаан болзорой ехэ хэлсээнүүдые баталбал, сааша саашадаа бүри һайнаар холбоо барисаа байгуулха хараа зам нээжэ үгэхэ һэн гэһэн һанамжанууд хэлэгдэһэн байна. Гансаараа ашаглахын тулада Холбоото Штадуудтай худалдаа наймаа хүгжөөхые Советскэ Союз хүсэнэгүй. Али алиндаа ашатай туһатай байлга — СССР США хоёрой хоорондохи экономическа харилсаануудай үндэһэ һуури болоно.

Экономическа харилсаа холбоо байгуулха арга боломжонууд үшөөл бүрин хүсэдөөр ашаглагдаагүй гэжэ тэмдэглэгдэһэн байна. Холбоо барисаа хүгжөөлгэдэ худалдаа наймаанай асуудалнуудаар совет-американ комисси ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Советскэ Союз али алиндаа ашатай туһатай томо хэлсээнүүдые Холбоото Штадуудтай баталхаар бэлэн байна.

Арбаад жэлэй болзороор экономическа үргэн харилсаа холбоо байгуулха тухай үгээ ойлголсохо арга боломжо бии.

Экономическа харилсаа ехээр хүгжөөхэ бүхы арга боломжо бии гэжэ этигэжэ байһанаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь, мүн США-гай Президент хэлсээнүүдэй үедэ элирхэйлэн мэдүүлээ. Корреспондентнүүдэй асуудалнуудта совет түлөөлэгшэ үгынгөө түгэсхэлдэ харюусаһан байна.

Советскэ Союзтай экономическа ба худалдаа наймаанай холбоо хүгжөөхэ ба һайжаруулхые Холбоото Штадууд хүсэнэ, энэнь үшөө нёдондо жэлдэ Москвада баталагдаһан документнүүдһээ харагдана. Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа холбоо хүгжөөхэ үндэһэ һуури мүнөө боложо байһан хэлсээнүүдэй үедэ дам саашадаа бэхижүүлэгдэхэ гэжэ Президент тоолоно гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ Р. Зиглер президентын зүгһөө мэдүүлээ.

...ҮРЭЛ ПАРТИИНГАА ...Б НАЙРАМДАЛТА ...ОЛИТИКААР ОМОГОРХОНОБДИ

...ЭНГЭРИМНАЙ СЭЛМЭГ БАЙҺАЙ

...шье болоогүй гээшэ ааб... нёдондо США-гай Прези... Р. Никсонэй оронеймнай ...лэл — Москва хото ерэжэ, ...-эй ЦК-гай Генеральна ...тарь Л. И. Брежневтэй, ... түрымнай хүтэлбэри...дтэй уулзажа, уласхоо...ын шахардуу байдалые һу...улха, замбуулинай дайнье ...элхэ, хоёр гүрэнэй хоо... худалдаа наймаа үргэд... асуудалнуудаар хэлсээ ...ень газетэ дээрэһээ ун..., радио шагнажа, уг уд... ойлгоходо, нилээд баясамаар һэн. Юуб гэхэдэ, тэндэ хэлсэгдэһэн зарим асуудалнуудай яһала амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһаниинь мүнөө элитээр харагдажа захалаа. Жэшээлбэл, тэрэ уулзалгын һүүлээр олон жэлэй туршада американ империалистнуудай үргэлжэлүүлһэн Вьетнамдахи дайнай аюул сарагдажа, амгалан байдал тогтоогдобо.

Түрэл партиимнай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эдэ үдэрнүүдтэ США-гай ниислэл, — Вашингтон хотодо ошоод байһыень дуулахадаа мүн лэ баясажа байнабди. Эндэ дайнай аюул сараха, амгалан байдал бэхижүүлхэ, экономическа харилсаа холбоогоо үргэдхэхэ асуудалаар хөөрэлдөөнэй болохо байһые мэдэнэбди. Богонёор хэлэхэдэ, нүхэр Л. И. Брежневэй энэ уулзалгаяа амжалтатай һайн түгэсхэжэ ерэхэ байһанда этигэнэб.

О. РАДНАЕВ,
Хурамхаанай аймагай Аргатын дунда һургуулиин багша.

БҮРИ ЕХЭ АША ТУҺА АСАРХА

...СС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Леонид ... Брежневэй албанай ...эр Америкын Холбоото ...ууд ошоһониинь манай ...нис партиин, Совет правительствын саг үргэлжэ ...жа байдаг ленинскэ га...н политикын, дэлхэй дээ... найрамдал хангаха поли... үшөө нэгэ элитэ гэршэ ...о. Энэ политикань дэл...дээрэ, нэн түрүүндэ түрүү үзэл бодолтоной дунда үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Нүхэр Л. И. Брежневэй США-гай Президент Р. Никсонтэй хэжэ байгаа хөөрэлдөөнүүдынь хоёр оронуудай хоорондохи экономическа, худалдаа наймаанай, научно-техническэ холбоо барисаа, хоёр ехэ арадуудай хани барисаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ нүлөөлхэ гэжэ этигэнэбди. Совет-американ харилсаануудай бэе бэедэ ашатай туһатай байһаниинь нёдондо Москвада болоһон уулзалгаһаа хойшо бүри эли болоо.

Тиимэһээ мүнөө боложо байгаа хөөрэлдөөнүүдэй үрэ дүнгүүд хоёр оронуудай, бүхы дэлхэйн арадуудта бүри ехэ туһа болохо гэжэ хүлеэнэбди.

М. НИМБУЕВ,
«Востсибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын участогай электро-хабсаргагшадай бригадир.

...АЯСАНАБДИ

...СС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежне... Америкын Холбоото ...дуудта айлшалжа ошоод, ...идент Р. Никсонтэй ... хэжэ байхада, ...орхолой мэдэрэл зүрхэ ...элдэ яаха аргагүй мүн...

...лхэйдэ эб найрамдал бэ...үүлхэ, агууехэ хоёр ...ой хоорондохи харилсаа ...ое саашадань һайжа...а хэрэгтэ эдэ хэлсээ... ехэ нүлөө үзүүлхэ бэзэ гэжэ найдагдана. Имагтал манай түрэл Коммунис партиин, Совет правительство Европодо, дэлхэй дээрэ амгалан байдал батаар тогтоохо, эб найрамдал сахиха хэрэгтэ ехэ оролдолго гаргана гэжэ үнэн зүрхэнһөө этигэнэбди, баясанабди.

Мүнөө бидэнэр, Хэжэнгын совхозой нэгэдэхи отделениин механизаторнууд, паар хахалжа сүлөөгүй байнабди. Һаянай эндэмнай бороо хура ороо, ургаса ногоон һайнаар гаража байна. Хониной нооһо хайшалалга түлэг дундаа. Түрэл Коммунис партиингаа, Совет правительствынгаа ехэ оролдолго гаргажа, буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал сахиха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулжа байхада, улам һайнаар ажаллажа, Эхэ орондоо элбэг дэлбэг таряа, мяха, һү, нооһо үгэхын түлөө тэмсэхэ байнабди.

М. ЧИМИТОВ,
Хэжэнгын совхозой механизатор.

«САГААН АЛТАНАЙ» ХАҺА ЭХИЛЭЭ

28.000 ХОНИДЫЕ — АРБАН ҮДЭРТЭ

Урдань манай колхоздо хонидой нооһо хайшалха хүдэлмэри унжагайрдаг, нилээд ехэ олзо оршо алдагдадаг байһан юм. Эдэ бүтэдые анхаралда абажа, үнгэрһэн жэлһээ колхоздоо нооһо хайшалха томодхогдоһон, оньһожоруулагдамал пункт түхеэржэ захалһан байгаабди. Мүнөө тэрэ пунктмнай ашаглагдажа захалхань.

Энэ пунктда 70 хайша тодхогдонхой. Хушалтатай ута сарайн дундуур хайшалагдаха хонидые оруулха хашалта метр шахуу үндэртэ барнгданхай. Хайшашадай хүдэлдэг газарта үүдэн нээгдэнхэй. Тиимэһээ тэдэнэр үлүү хүсэ гаргангүйгөөр хонии барижа абаха аргатай болоо.

Байрын хоёр хажуу талаар хайшалагдаһан нооһо шэгнүүртэ хүргэхэ транспортер тодхогдонхой. Тиигэжэ урдань нооһо шэгнүүртэ абаашаха тусхай хэдэн хүнүүд табигдадаг байбал, мүнөө тэрэ болинхой. Гадна хайшашан бүхэнэй захада «нэхыһээ» мултарһан хонидые гаргаха нүхэ, үүдэн хэгдэнхэй. Газаа таладань хүн бүхэнэй хиргаһан хонид амяараа хаагдана. Энэ ушарта хайшашадай хэр зэргэ шанартайгаар ажаллаһыень зүбөөр сэгнэхэ аргатай байха бшуу.

Пунктын дэргэдэ нэгэ доро 1400 хонидые гэхэ гү, али 2 отарые оруулха хушалтатай һарабша бии. Тиимэһээ хура бороо энэ хүдэлмэридэ һаад хэхэгүй жэшээтэй.

Мүн эндэ нооһо шанараарнь, классаарнь илган суглуулха 34 таһалга бэлдэгдэнхэй. Нооһоной шанар, сэбэр утаһа гарахыень тодорхойлхо лаборатори хүдэлхэ юм. Машинаар ябталагдаһан нооһо ашаха оньһон түхеэрэлгэ абтанхай. Тиигэжэ нооһо хайшалха пунктын ажал ехэтэй хүдэлмэри гол түлэб оньһожоруулагданхай.

Энэ пунктын начальнигаар колхозой главна зоотехник томилогдонхой. Хонидой нооһо шанараарнь илгаха дүрбэн мэргэжэлтэ ажаллаха. Совхозой главна ветеринарна врачта отарануудые хайшалалгада бэлдэхэ хүдэлмэри даалгагданхай. Тэрэшэлэн колхозой главна экономист нооһоной тоо бүридхэл гаргаха, мүрысөөнэй үдэр бүрнин дүн тодорхойлхо уялгатай.

Илангаяа хонидые һайн шанартайгаар хайшалха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Эндэ хиргагдаһан хонидые, нооһоной гээлтые шалгажа байхаар арадай хинагшадай постнууд эмхидхэгдэнхэй.

Хайшашадые урмашуулха социалис мүрысөөнэй гурим тодорхойлогдонхой. Арбан хоногой туршада 550 хониһоо олые хайшалһан хүнүүдтэ мянган түхэриг хүрэтэр шан барюулагдахаар хараалагданхай.

Бүхыдөө колхознай 28 мянган хонидой нооһые ажалай 10 үдэртэ хайшалжа дүүргэхэ гэжэ шиидээд, аймагайнгаа колхоз, совхозуудай хайшашадые социалис мүрысөөндэ урииһан байна. Оньһожоруулагдаһан энэ пунктһаа гадна Зэлтэрэдэ 32 машинкатай пункт бэлдэгдэнхэй.

Мүнөө үедэ хонидой тамир һайн, бороогой һүүлээр нооһониинь хайшалагдахаар хөөрэжэ байна. Июниин 23-һаа энэ хүдэлмэреэ захалхамнай. Хайшашадаар гол түлэб дүршэл ехэтэй, урдань хүдэлһэн хүнүүд табигдана. Эдэнэрые арбан үдэрэй туршада колхозой бусад һалбаринуудһаа абаха болонобди.

Тиигэжэ республикынгаа ойн баярай һайндэр хүрэтэр бүхы хонидоо хайшалжа дүүргэхэ хүсэлтэйбди. Энэмнай манай ажалай бэлэг болохо бшуу.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
Зэдын аймагай «Мир» колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат.

ТҮГЭС БЭЛЭН

Хэдэн хоногһоо хонидой нооһо хайшалалгын халуун хаһа эхилхэнь. Энэ хүдэлмэридөө эртээнһээ һайнаар бэлдэһэн ажахынууд «сагаан алтаяа» богони болзорто, гээлтэгүйгөөр хуряажа, олзо ехээр оруулдаг гээшэ. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхоз үнгэрэгшэ жэлдэ хони хайшалалгаяа нилээд унжагайруулжа, ехэхэн нооһо дутуу абаһан юм. Тиигэжэ гүрэндэ нооһо худалдаха даабаряа арайхан гэжэ 96,7 процентдэ хүргөө һэн.

Совхозой олонхи отарануудай хонид гурбадахи отделенидэ харууһалагдадаг. Хайшалалгын томодхогдоһон пункт үнгэрэгшэ жэлдэ эндэ тодхогдоһоншье һаа, ажалай һулаар эмхидхэгдэһэнһээ уламжалан олохон хайшанууд хүдэлгэгдэдэггүй, запасной частьнууд, хайшалагшад дуталдадаг, мүрысөөншье эмхидхэгдээгүй байһан юм.

Мүнөө жэлдэ энэ дутагдалаа дабтахагүйн тулада эндэхид «сагаан алта» суглуулгада эртээнһээ бэлдэжэ захалаа. И. М. Киреевэй хүтэлбэри доро дүрбэн хүнһөө бүридэһэн бригадын гэшүүд томодхогдоһон пунктаяа заһабарилжа, түгэс бэлэн болгобо. Тэндэнь нэгэ доро 70 хайша хүдэлгэгдэжэ, үдэр бүри гурбан отарын хонидой нооһо хайшалха юм. Нооһо илгаха класс, шанарыень зүбөөр тодорхойлхо лаборатори, нооһо мэшээглэхэ, багсалха түхеэрэлгэ болон машинкануудые заһабарилха, хурсадаха оньһонууд бэлэн болонхой. Хайшалагдаха, хайшалагдаһан хонидые илгаха хорёонууд шэнээр һэльбэн баригдаа.

Тусхай комисси отара бүхэнөөр ябажа, ямар отарын хонидой хэдыдэ хайшалагдахыень элирүүлээд, мэргэжэлтэд хонишодтой хамта график табяа. Совхоз мүнөө жэлдэ 21.100 ехэ хонидой, 5600 хурьгадай нооһо хайшалжа, гүрэндөө 564 центнер нооһо худалдахаар харааланхай. Бүхыдөө 36 отарын хонидой нооһон хайшалагдаха.

Үнгэрэгшэ үбэлдөө үбһэ тэжээлээр дутамаг байбашье, хонишоднай хонидойнгоо шадал тамир ехээр муудхаангүй ондо оруулжа шадаа. Нооһониинше түргэн хөөрэхэнь. Юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ абаһан уялгаяа бодотоор дүүргэхэ гэһэн зорилготойгоор хонишоднай ажаллажа байна, — гээд ажахын ветеринарна врач Ш. Д. Тушинов хэлэбэ.

Б. ЖАМБАЛОВ,
манай корр.

БОГОНИ БОЛЗОРТО ДҮҮРГЭХЭБДИ

Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбые сүм дүүргэхын тула байгша ондо бүхыдөө 300 гаран центнер нооһо хайшалха зорилготой колхозоймнай хонишод «сагаан алта» хуряаха ээлжээтэ халуун хаһаяа үсэгэлдэр эхилбэ. Тиигэжэ мүнөө ажахы доторнай хамта 50 машинкатай гурбан агрегат эмхидхэгдэнхэй. Жэшээлбэл, Доржо Цымпиловэй хүтэлбэрилдэг хониной нооһо хайшалха Наринай агрегат 7—8 һүрэг хониной «нэхы» хуряаха юм. Тиихэдэ 12 хайшатай Мухар-Талын пунктда ажалладаг хайшалагшад 3 һүрэг, Ташалангай агрегат 3—5 отара хони хайшалхаар хубаарилагдаа. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, хонидой нооһо хайшалха халуун хаһамнай ажалай 9—10 үдэрэй туршада үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Д. БАДАНОВ,
Загарайн аймагай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ТҮРҮҮШЫН ҺҮРЭГ ХАЙШАЛАГДАА

Ажахынгаа гол баялиг болохо «сагаан алта» хуряалгын халуун хаһа гурбадахи үдэртөө ябуулжа байһан совхозоймнай хонишод байгша ондо 35 центнер торголиг нооһо суглуулжа тушааха түсэбтэй юм. Тиин мүнөө Даша Дамбаевай хүтэлбэрилдэг Улаан-Одоной отделениин хониной нооһо хайшалагшадай коллектив И. В. Машановай даадаг зуһаг эрьенүүдэй отарые эгээн түрүүлэн хайшалжа дүүргэһэн тухайгаа мэдүүлбэ.

Г. БУЯНТУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хориин совхоз.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДТА ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫН ХЭР ЯБАЖА БАЙҺАН ТУХАЙ

1973 ОНОЙ ИЮНИИН 18-най МЭДЭЭН

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Хабарай бухы тарилга	Ороохо то ургамалнууд	Овощ	Зелёнко	Шэнэ газар хахалалга
Баргажанай	92	100,4	84	49	39
Баунтын	84	100	—	72	—
Бэшүүрэй	98	100,5	94	67	25
Зэдын	87	99,6	82	42	73
Яруунын	96	100,3	42	93	68
Загарайн	94	100,2	89	38	50
Захааминай	93	100,3	90	81	39
Кабанскын	99,5	100,9	83	103	27
Хэжэнгын	95	100,1	55	45	76
Хурамхаанай	87	99,8	61	21	107
Хяагтын	96	99,5	95	60	32
Мухар-Шэбэрэй	92	100,2	83	38	25
Ахын	75	—	—	75	—
Прибайкалиин	95	100,3	86	31	30
Хойто-Байгалай	62	97	75	19	—
Сэлэнгын	93	100,6	124	26	91
Түнхэнэй	93	100,2	61	43	71
Улаан-Үдын	90	100,2	—	21	39
Хориин	91	102	80	52	56
Республика бүхыдөө	93	100,2	77	51	55

Партийна ажабайдал

АГИТАТОР ХӨӨРЭНЭ

Ойртожо байгаа түрэл Буряад оронойнгоо 50 жэлэй алдарта ойе эрхим бэлэгүүдээр угтахын тула олон түмэнэй залиршагүй ажалай сохисо хаа хаанагүй улам шангадана.

КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүд эдэ бүгэдэндэ шэнэ шэнжэ тэмдэгүүдые оруулба. Мүнөө Сэлэнгын совхоздо, Сэлэн-Дүүмын механическа заводто 60 гаран агитатор, 46 лекторнүүд ажалшадай дунда удха түгэс хөөрэлдөө, лекцинүүдые хэжэ, партиин ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдые, Буряад ороной 50 жэлэй хугасаа соо туйлаһан толотомо амжалтануудые гүнзэгыгөөр тайлбарилна.

Сэлэнгын совхозой партийна комитедэй секретарь Максим Жамсаранович Шагдаров түрүүтэй хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар, соёл гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд — хамта 36 агитатор, лекторнүүд өөһэдынгөө участогуудаар ябажа, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй материалнуудаар һонирхолтой хөөрэлдөөнүүдые нютагайнгаа ажабайдалтай нягтэ холбоотойгоор үнгэргэнэ. Жэшээлхэдэ, дүй дүршэлтэй агитатор, коммунист Цырендоржо Цыбикдашиевич Буянтуев Ехэ-Сагаанай һаалиин фермэ дээрэ КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй тогтоолые, тэрэшэлэн Буряад оронойнгоо туйлалтануудые малша нүхэдтөө тайлбарилан ойлгуулна.

Тэрэнэй хөөрөөнһөө доро дурдая:

— КПСС-эй ленинскэ национальна сэсэн мэргэн политикын хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байһанай ашаар, Совет гүрэнэй үдэр бүриин анхарал оролдолгоор, аха дүү бүхы совет, нэн түрүүндэ ород арадай энэрхы сэдьхэлэй туһаламжаар 50 жэлэй турша соо Буряадай АССР-эй ажахын бүхы һалбаринууд тон түргэнөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөө, хүгжэнэшье, сашаадаашье бүри ехээр хүгжэн һалбархань лабтай.

Буряад оронойнгоо хүгжэлтые Сэлэн-Дүүмэ тосхонойнгоо, Тамча нютагайнгаа ажабайдал дээрэһээ эли бодо харанабди. Салуу ужам Тамчын талаар харьялан урдагша Химнэ голоймнай эрьедэ түбхинэһэн Сэлэн-Дүүмэ тосхондо ород, буряад болон бусад яһанай малша, таряаша, хүдэлмэришэ зон эбтэй эетэй нэгэ бүлэ болонхой. Һүүлэй 25 жэл соо Сэлэн-Дүүмэдэ хони үсхэбэрилхэ Сэлэнгын совхоз, хэдэн зуун хүдэлмэришэдтэй заһабарилгын механическа завод тогтоогдоһон байна. Совхозой болон хүдэлмэришэдэй гараар нилээд ехэ барилга бүтээгдэнэ. Тосхоной хойто талаһаань хурга даран тоолоходо, ажалшадай ажаһууха хоёр квартиратай хорёод шэнэ гэр, совхозой конторо, типовой ёһоор баригдаһан поселково Советэй байшан, гостиница, МТМ, больница, аптекэ, ажахын барилганууд, ужам һаруул гоё һайхан клуб, ниитын бусад байшангууд жэрылдэнэ.

Энэ тосхондо гэр байра барилгын хэмжээн 1960 онһоо хойшо зургаа дахин ургаа, хайшаашье хара — шэнэ гэрнүүд үдэр бүри шахуу үндыжэ байдаг. Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ 2800 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр баригдаа, 38 гаран бүлэ шэнэ гэрнүүдтэ түбхинөө. Тэрэшэлэн 1200 дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байранууд һэльбэн заһабарилагдаа. Энэ хэрэгтэ 380 мянган түхэриг гаргашалагдаһан байха юм.

Тосхоной ажалшадай культурна эрилтые дүүрэнээр хангахын тула гастроном, универмаг, ажалшадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангадаг аймагай комбинадай филиал, автозаправочна станци, хоёр бани, гурбан библиотекэ болон бусад ашаглалгада оруулагдаа. Тосхондо хэдэн шэнэ гудамжа, кварталнууд бии болоо. Эндэ хүүгэдэй хүгжэмэй һургуули нээгдэнхэй, 964 үхибүүдэй багтаамжатай һургуулиин шэнэ байшангай барилга эхилэнхэй, зуун хүнэй нэгэ доро эдеэлхэ столово, 12 магазин, 360 хүнэй һууритай «Темник» гэжэ кинотеатр ажалшадай эрилтые һайнаар хангана.

Эндэхи заводой түб һууринда үйлсэ ба тротуарнуудынь асфальтаар хушагдаһан, модо, һөөгүүд һуулгагдаһан. Тэрэшэлэн үйлсэнүүдые гэрэлтүүлхэ талаар ехэхэн ажал хэгдэнэ.

Сэлэн-Дүүмын заводой, Сэлэнгын совхозой коллективүүд 1973 оной түрүүшын кварталай үйлэдбэриин түсэбүүдые болзорһоонь урид дүүргээд, мүнөө хаһад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Манай совхоз табан ехэ һууринаа бүридэдэг гэжэ таанад мэдэнэт, — гээд агитатор үргэлжэлүүлбэ. — Мал ба таряан ажалтай, аймаг соогоо томохон ажахы юм. Ажалшаднай 1972—1973 оной малай үбэлжэлгые муу бэшээр дабаа, хабарайнгаа тарилгые болзор соонь, һайн шанартайгаар үнгэргөө. Мүнөө үедэ Буряадайнгаа АССР-эй 50 жэлэй алтан ойс ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын түлөө эсэшэ сусашагүй оролдожо байна.

Энээниие жэшээлхын тула манай совхозой Вершинскэ фермын һаалишадай туйлалтые дурдахам. Энэ фермын ажалшад юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлые муу бэшээр эхилээ. Һү һаалгаар, мүн һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө, абаһан социалис уялгаяа дүүргэлгээрээ энэ фермэ Сэлэнгын аймагай фермэнүүдэй дундаһаа түрүү һуурида гаража, партиин райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг абаһан байна. Түрүү һуурияа саашадаашье алдахагүй гэжэ һананаб.

Жэлэй түрүүшын табан һарада манай совхоз 7438 центнер һү гүрэндэ тушаажа, мүнөө хаһад жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхэ ойртоо.

Мүнөө малнай зунай тунга ногоондо гаранхай. Тиимэһээ һү һаалимнай бүри нэмэхэ ёһотой. Энээниие хараада абабал, жэлэйнгээ түсэб холо үлүүлжэ шадаха байһамнай элитэ.

Манай совхоздо энэ жэлдэ хонишодой 10 бригада зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абаа. Тэдэнэй тоодо Дашиев Доржо, Шарапов Владимир, Самданова Мария, Гомбоев Егор, Большаков Алексей, Шиндаков Цырендоржо, Акулов Анатолий, Романова Валентина, Очиртаров Ширнин гэгшэд ороно.

Дурсагдагша нүхэдтэ адли оролдосо үүсхэлээ гарган ажаллажа, түрэл Буряад оронойнгоо 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахаһаа һайн һайхан юу байхаб. КПСС-эй ЦК-гай апрелиин Пленумэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совхозоймнай хүдэлмэришэд энэ жэлэйнгээ абаһан уялгануудые заабол дүүргэхэ хүсэлтэйгөөр, үнэн зүрхэнһөө оролдожо байна, дүүргэхэшье байхабди, — гээд агитатор Буянтуев хөөрөөгөө түгэсхөө һэн.

...Агитаторай удха түгэлдэр, зориг бадаруулма үгэнүүд малшадта ехэхэн нүлөө үзүүлдэг. Хөөрөөнэй дүүрэһэншье хойно малшад уласхоорондын байдал ба өөһэдынгөө ажал хэрэг тухай һаналаа хубаалдахаар байгаа һэн.

Р. БАЛДАНОВ,
СССР-эй журналистнуудай гэшүүн.

ШЭНЭ ҺАЛБАРИ

Бэлэдхэгдэһэн модо хаядаһагүйгөөр сүм хэрэглэхэ гээшэ энэ түсэбтэ табан жэлдэ ой модоной ба модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бэелүүлхэ гол шухала зорилго болоно гээд КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энэ талаар «Забайкаллес» комбинадай Шулуутайн леспромхоздо түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна.

Модоной үлэгдэлнүүдые болбосоруулха шэнэ түхеэрэлгэ — УПЩ-6 һаяхан леспромхозой модо бэлэдхэлгын Шабарай участогта бии болоо. Халаанай турша соо шэнэ түхеэрэлгын ашаар 18 кубометр технологическа зомгооһон гаргагдана. Дүй дүршэлтэй, 6-дахи разрядай операторнууд Лидия Березовская, Владимир Иванов гэгшэд эндэ ажалладаг юм.

УПЩ-6 түхэлэй түхеэрэлгын мастер Любовь Васильевна Бурлакова иигэжэ хөөрэнэ:

— Мүнөө нэгэ түхеэрэлгэ хоёр халаанда хүдэлнэ. Тиигэжэ манай цех үдэр бүри 70 кубометр технологическа зомгооһо үйлэдбэрилнэ. Һарадаа 2 мянга гаран кубометр иимэ продукци үйлэдбэрилэн гарганабди. Дүрбэ һарын турша соо 8.120 кубометр технологическа зомгооһо үйлэдбэрилжэ, түсэбөө 107 процентээр дүүргээбди. Энэмнай Сэлэнгын целлюлоз-картоной комбинадта эльгээгдэдэг.

Шэнэ продукци үйлэдбэрилэн гаргалга оньһожоруулагданхай,

Жэлдээ 10 мянган кубометр арболит үйлэдбэрилхэ үшөө нэгэ цех Шабарай участогта баригдажа байна. Бэлэдхэгдэһэн модоной үлэгдэлнүүд эндэ хэрэглэгдэхэ. Арболидай цехтэ технологическа зомгооһонһоо плита хэгдэдэг, харин эдэ плитануудаар байшан гэрнүүдые баридаг юм.

Түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр «Забайкаллес» комбинадай леспромхозууд технологическа зомгооһо үйлэдбэрилэн гаргалгаяа 300 мянган кубометртэ хүргэжэ, модо сүм хэрэглэдэг болохо зэргэтэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: зургаадахи разрядай оператор Лидия Березовская.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

МАСТЕР—УРЛАН НАРИЖУУЛАГША

Фёдор Гаврилович Брянский мастер тушаалтай. Ажалаа эмхидхэхэ, хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ харюусалгата уялгаяа эрхимээр дүүргэхэтээ хамта хүдэлмэришэдэй ажал хүнгэн болгохо, үйлэдбэри оньһожоруулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг.

Энэ нүхэрэй нэрэ ганса «Электромашина» заводто хүндэтэйгөөр нэрлэгдэдэг бэшэ. Городоймнай промышленна предприятинуудай мастернууд, олон тоото хүдэлмэришэд тэрэниие мэдэхэ болонхой. Заводой үйлэдбэритэй танилсаха гэжэ ондоо тээһээ ерэһэн түлөөлэгшэд Фёдор Гавриловичай даадаг участогай ажал заатагүй хараһан, мастерлаа тайлбари абаһан байха.

Тэрэнэй нэрэ һаяхан Улаан-Үдэдэ үнгэргэгдэһэн мастернуудай республиканска зүблөөн дээрэ дурдагдаа һэн. Зүблөөнэй түрүүшын үдэр республикымнай мастернууд энэ завод ерэжэ, нүхэр Брянскиин даадаг участогай ажалтай танилсаа. Электромеханическа цехэй энэ участог электродвигательнүүдэй нэгэ шухала хуби — статорнуудые хэдэг. Энэ орёо часть юм. Нимгэхэн түмэр статорнууд олон араатай, олон жэжэхэн нүхэнүүдтэй. Электрын зай табихагүй утаһаар тэрэниие орёохонь хүшэрхэн ажал байха. Дүй дүршэл, түсэхай бэлэдхэл хэрэгтэй.

— Минии юрэ харахада, ажалнай нэгэ адли шэнги. Статорнуудые хэжэ, утаһаар орёодогбди. Үдэр бүхэндэ нэгэл юумэ хэжэл байхада хашартай гэжэ һанахаар. Теэд ажалдаа иигэжэ хандаа хада, тэрэнь һонигүй болошохо. Хэжэ байһан ажалаа һонин, бүри бүтээсэтэй болгохо гэжэ бодомжолжо байгаа һаа, тэрэш ондоол байха, — гэжэ Фёдор Гаврилович хөөрэнэ.

Ажалаа һонин, бүтээсэ ехэтэй болгохо гэжэ ходо бодомжолжо ябадаг нүхэр Брянский урлан нарижуулгын олон дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлдэг юм. Бүри һаяхан тэрэ нэгэ үнэтэ дурадхал нэбтэрүүлээ. Статорнуудай нэгэ часть оройходо стеклотекстолой хаядаһа хэрэглэхые дурадхаһан байна. Ганса энэ дурадхалынь 4 мянган түхэригэй алмалта үгөө.

— Участогаймнай хүдэлмэришэд эдэбхитэй юм. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ онол арга бэдэрэн хэрэглэнэ. Алмалта, арьбалалта хэхэ дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлнэ, — гэжэ нүхэр Брянский хөөрэдэг.

Тэрэ участогайнгаа хүдэлмэришэдые магтахадаа, урлан нарижуулгын ажалда өөрынгөө оруулһан хуби тухай юушье хэлээгүй. Харин Фёдор Гаврилович хүдэлмэришэдые урлан нарижуулгын хэрэгтэ олоор хабаадуулха гэжэ ехэ анхардаг юм. Техническэ дэбжэлтэ туйлаха онол арга, шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлхэ зорилгонууд тухай тэрэ хүдэлмэришэдтэ хөөрэжэ үгэдэг, арга боломжонуудые элирүүлжэ үгэдэг. Заводто шиидхэгдэхэ ёһотой асуудалнуудые тэрэ өөрөө мэдэдэг. Тиимэһээ залуу нүхэдтөө зүбшэл заабари үгэдэг, туһаламжа хүргэдэг байна.

Участогай 37 хүдэлмэришэдэй 16-нинь урлан нарижуулагшад юм. Буряадай АССР-эй габьяата урлан нарижуулагша Филипп Меркулович Овчинников, слесарьнүүд Свирид, Ковалев үйлэдбэридэ ашата туһатай олон дурадхал нэбтэрүүлээ.

Ф. М. Овчинников мастерай түрүүшын туһалагша юм. Эдэ хоёр урлан нарижуулгын хүдэлмэриин темник хүдэлмэришэдэй дунда таража үгэдэг. Участогта, цехтэ орёо ямар нэгэ асуудалай дайралдаа хада, тэрэниие хүдэлмэришэдтэй зүбшэн хэлсэжэ, зүб тээшэнь шиидхэхэ арга хамтаараа олодог болонхой.

Үйлэдбэриин энэ багахан коллектив урлан нарижуулгын дурадхалнуудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ байгша оной уялгануудые болзорһоонь холо урид дүүргээд, 1974 оной түсэбөөр хараалагдаһан ажал хэжэ эхилээ.

Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, гаргашыень бага болгохо гэжэ анхардаг хүдэлмэришэд табан жэлэй даабариие уридшалан дүүргэжэ байна. Ф. Г. Брянский урлан нарижуулгын хэрэгтэ хүдэлмэришэдые олоор хабаадуулһанай ашаар үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэдэг болоо. Тэрэнэй даадаг участог табан жэлэй түсэбые уйдшаһан дүүргэхэ гэһэн мүрысөөндэ амжалта туйлана. Участог энэ жэлэй түрүүшын хахадай даабариие болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн үгэдөө хүрэхэ, республикынгаа 50 жэлэй ойе ажалай бэлэгтэйгээр угтахын түлөө мүрысэжэ байна.

С. БАРДАМОВА.

КОММУНИСТНУУД ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

КРАСНОДАРСКА ХИЗААР. Красноармейскэ районой Мичуринай нэрэмжэтэ колхозой газар Кубань мүрэн шадар оршодог юм. Урдандаа энэ газар хүнэй ябашагүй намаг байһан. Мүнөө эндэ инженернэ ехэ барилга хэгдэнхэй. 10 мянган гектар газарай 4300-ниинь уһалагдадаг болоо, 3200 гектар газарыень барайгар эзэлнэ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалис Ажалай Герой И. В. Марковский колхозые хүтэлбэрилнэ, В. А. Муравьева парткомой секретаряар һунгагдаһан.

Партком болон цеховой партийна организацинууд социалис мүрысөө хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Колхозой кадрнуудые бэлэдхэлгэдэ экономическа һуралсал ехэ үүргэ дүүргэнэ. Экономическа эрдэмэй үндэһэ шудалха 20 һургуули болон кружогуудта 1000 хүн, коммунис ажалай һургуулинуудта 120 хүн политическэ гэгээрэлэй һуралсалай энэ жэлдэ һуража гараа.

Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлдэ колхозой ажалшад гектар бүриһөө 60 центнер барайгар хуряан абаха, 16 мянган тонноһоо бага бэшые гүрэндэ худалдаха гэһэн уялга абанхай.

Зураг дээрэ: колхозой түрүүлэгшэ И. В. Марковский, главна агроном Ю. Г. Украинский гэгшэд ешмээнэй ургасые шалгажа ябаһад.

ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛАЙНГАА ЭРШЭ ҺУЛАДХАНАГҮЙ

Республикынгаа 50 жэлэй ойдо ажалай вахтада жагсаһан нүүрһэшэд шэнэ амжалта туйлана. «Гусиноозерская» шахтын горнягууд шулуу нүүрһэ малтажа табан һарынгаа түсэбые үлүүлһэн байна. Продукци худалдаха түсэб 104 процент дүүргэгдээ.

Шахтернууд май һарын даабариһаа гадуур 200 тонно шулуу нүүрһэ малтажа, хэрэглэгшэдтэнь эльгээбэ.

Оньһожоруулагдамал 84-дэхи лавын горнягууд габшагайгаар ажаллаһан зандаа. Е. Ф. Тодоренкын даадаг 5-дахи участогай нүүрһэшэд ажалайнгаа эршэ һуладхангүй ажаллажа, дунда зэргээр сүүдхэ бүхэндэ 946 тонно шулуу нүүрһэ малтажа байгаа. Участок май һарынгаа даабариие 119,7 процент дүүргэЭ. Шахтын проходческа бригаданууд мүн лэ һайнаар ажаллаа.

Шулуу нүүрһэ нээмэл аргаар малтадаг бага Холбоолжоной уурхайн шахтернууд абаһан социалис уялгануудаа бодото дээрэнь дүүргэжэ, даабаряа холо үлүүлнэ. Май һарада 53 мянган тонно шулуу нүүрһэ малтаха даабаритай аад, 67 мянган тонно малтаа. Газар малтаха даабари 4000 кубометрээр үлүүлэн дүүргэгдээ.

Михаил Дмитриевич Власовай даадаг хоёрдохи участогай коллектив газарай хүрьһэ малтаха даабаряа һара бүри үлүүлэн дүүргэжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэнэ. Машинист А. Г. Бобышкинай даадаг экипажай коллектив байгша оной таба һара соо 429 мянган кубометр газар малтажа, хоёрдохи участогай хүдэлмэришэдэй дундаһаа онсо шалгарба. Ажалай түрүүшүүлэй хойно орохогүйн түлэ бэшэшье хүдэлмэришэд габшагайгаар хүдэлжэ байнхай.

И. МАЛЬЦЕВ.

Буряадай АССР-эй 50 жэл

Большевигүүдэй парти—Буряад орондо социалис революциин ба граждан дайнай илалтые эмхидхэгшэ

Совет арадуудай хани барисаата бүлэ соо хүгжэн байгаа буряад арадһай коммунизм байгуулха замаар амжалтатай дабшан ябана. Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарта ойе манай республикын ажалшад һайндэрлэхэнь.

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһан ушар хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэ шэнэ үе нээһэн Агуухэ Октябриин социалис революциин илалтын үрэ дүн, ленинскэ национальна политикын манай орондо бодотоор бэелүүлэгдэһэнэй үрэ дүн болоно.

Россин гүрэнэй таһаршагүй нэгэ хубинь — Буряад орон гээшэ помещигүүд болон капиталистнуудай дарлалтаһаа мултархын, хаанта засаг унагаахын түлөө Буряадай ажалшадай тэмсэл үнгэрһэн зуун жэлэй эсэс багаар, энэ зуун жэлэй гараад байха үеэр эхилһэн байна.

Ородой түрүүшын революциин урда тээхэнэ, илангаяа тэрэ революциин үедэ Забайкальска областиин хүдэлмэришэд болон таряашад революционно ажал ябуулгаяа улам эдэбхитэйгээр дэлгэрүүлжэ захалһан юм. Буряад болон бусад арадуудай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн эхилээ. Большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро 1905 оной ноябрь һарада Забайкалида солдадууд болон хасагуудай депутадуудай Совет байгуулагдаһан. Энэ хадаа орон дотор анха түрүүшын Советүүдэй нэгэниинь болоно. Большевигүүдэй ударидуулга доро Забайкалиин хүдэлмэришэд болон таряашад зэбсэгтэ восстани эмхидхээ. Тэрэнэй ашаар Дээдэ-Үдэһөө зүүлжэ зурыһан Забайкалиин түмэр зам 1905 оной декабрь, 1906 оной январь һаранuудай турша соо стачечна комитедүүдэй гарта байһан юм.

Восстани ударидажа байһан РСДРП-гэй Шэтын комитедые большевигүүд И. В. Бабушкин, А. А. Костюшко-Валюжанич болон бусад толгойлжо байгаа. Тэдэнэй нүлөөгөөр хаанта засагта эсэргүү революционно тэмсэлдэ, большевигүүдэй партиин зэргэдэ буряад арадай түрүү түлөөлэгшэд жагсалсаа. Тэдэнэй нэгэниинь хадаа буряадай түрүүшын революционер Ц. Ц. Ранжуров болоно.

Дарагдабашье һаа, ородой түрүүшын революци айхабтар ехэ удха шанартай байгаа. Энэ хадаа шэнэ революциин урда тээхи генеральна шалгалта болоо.

Ородой нэгэдэхи ба хоёрдохи революцинуудай хоорондохи жэлнүүдэй туршада Буряад орондо хүдэлмэришэдэй революционно, аграрна, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүд замхаагүй бэлэй. Полицинхидай мүрдэлгэ, хардалгын боложо байһан, ликвидаторнууд, отзовистнууд болон партида эсэргүү бусад бүлэгүүдэй хорото ажал ябуулгын дэлгэржэ байһан хатуу сагта большевигүүд шэнэ революцида бэлдэхэ зорилгоор эмхидхэлэй, үзэл сурталай айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэ жэлнүүдэй туршада большевигүүдэй партиин элитэ ажал ябуулагшад И. В. Бабушкин, В. К. Курнатовский, С. М. Киров, М. В. Фрунзе, П. П. Постышев болон бусад Зүүн Сибирьтэ заралгада байһан. Олониитын революционно хүдэлөөе хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ тэдэнэр ехэ үүргэ дүүргэһэн байна.

Большевигүүдэй партиин хүтэлбэри доро хүдэлмэришэд болон таряашадай бэелүүлһэн февральска буржуазно-демократическа революци хадаа ороной социально-экономическа, политическэ хүгжэлтын хуулита үрэ дүнгынь байһан шуу.

Февральска революциин илалта бүхы орон дотор, тэрэ тоодо Зүүн-Сибирьтэ угаа түргэнөөр дэлгэрэн тараа.

Хаанта засагай унаһан тухай мэдээсэл абаһан дары Дээдэ-Үдын (Улаан-Үдэ), Троицкосавскын (Хяагта) болон Буряад ороной бусад газарнуудай хүдэлмэришэд ба солдадууд хаан түрын захиргаанай түлөөлэгшэдые засагһаань буулгажа, хүтэлбэриин шэнэ органуудые байгуулжа эхилһэн юм.

Олониитын революционно хүдэлөөнэй улам үргэдэһэнэй ашаар хүдэлмэришэдэй, солдадуудай ба таряашадай депутадуудай Соведүүд байгуулагдаа. 1917 оной мартын 6-да Дээдэ-Үдэдэ хүдэлмэришэд ба солдадуудай депутадуудай Совет эмхидхэгдээ. Тэрэ Совет хадаа Байгал шадарай Дээдэ-Үдын, Сэлэнгын, Троицкосавскын ба Баргажанай уезднүүдые мэдэлдээ абажа, ажал ябуулгаяа дэлгэрүүлһэн байха юм. Энэмнай мүнөөнэй Буряадай АССР-эй газар дайдын хэмжээнэй шахуу байгаа. Тиихэдэ Соведүүд Троицкосавскда, Мысовскдо, Петровскын заводто, Тарбагатайн уурхайнуудта байгуулагдаһан шуу.

Соведүүдые байгуулгатай нэгэ доро буржуазна Саг зуурын правительствын нютагуудтахи органууд эмхидхэгдэжэ захалаа. Тиигэжэ Дээдэ-Үдын уезднүүдэй, волостной, станична ниитын эмхинүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд бии болоһон. Саг зуурын правительствын Прибайкалиин ба уезднүүдэй комиссарнууд томилогдоо. Иигэжэ бүхы орон доторхи шэнги Буряадта мүн лэ хоёр засаг бии боложо эхилээ.

Февральска буржуазно-демократическа революци илажа, большевигүүдэй үмэнэ шэнэ социалис революцида бэлдэхэ, тэрэниие үнгэргэхэ зорилго табигдаа. Тэрэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэхын тула партийна организацинуудые эмхидхэлэйнь, үзэл сурталайнь талаар бэхижүүлхэ эрилтэ тобойн гараа.

Революциин илаһанай һүүлээр орон доторхи политическэ али бүхы партинууд, тэрэ тоодо большевигүүдэй парти, хуулиин хорилтогүйгөөр хүдэлхэ аргатай болоо. Сибирьтэ, тэрэшэлэн Буряадта революциин түрүүшын үдэрнүүдтэ нюуса бэшэ социал-демократическа организацинууд эмхидхэгдээ. Тэдэнэр большевигүүд ба меньшевигүүдһээ нэгэдэһэн бэлэй. Эдэ организацинуудай олонхидонь анха түрүүнһээ хойшо меньшевик-оборонецууд, эблэрэлгэ хүсэдэг сэдьхэлтэн гол һуури эзэлжэ эхилһэн байха.

Большевигүүд хадаа меньшевик-оборонецуудһаа, центристнэрһээ эмхидхэлэйнгээ талаар эрхэ бэшэ хахасаха ёһотой гэжэ хари газарта байһан В. И. Ленин өөрынгөө бэшэгүүд соо нэгэтэ бэшэ заабари үгэдэг һэн. Сибириин промышленна түбүүдэй, илангаяа Красноярскын, Енисейн губерниин большевигүүд революциин бүри түрүүшын үдэрһөө өөрынгөө бэеэ даанхай партийна организацинуудые байгуулха ёһотойбди гэжэ шууд сэхэ хэлэдэг байгаа.

Революциин түрүүшын үдэрнүүдэй үеэр байгуулагдаһан Дээдэ-Үдын социал-демократическа организаци большевигүүд ба меньшевигүүдһээ нэгэдэһэн байгаа. Соведүүдтэ, профсоюз болон ниитын бусад эмхинүүдтэ энэ организаци нүлөөлхы ехэ үүргэтэй байһан. Организаци хүнэйнгөө тоогоор ехэ түргэн ургажа эхилээ. Майн һүүл багаар 200 шахуу гэшүүдтэй болоод байба. Социал-демократическа организаци болон бүлэгүүд тэрэшэлэн Троицкосавскда, Баргажанда, Хёлгодо, Петровскын заводто, Тарбагатайн уурхайдэ байгуулагдаһан юм.

Бүхы орон доторхи шэнгеэр Буряадта хүдэлмэришэд ба таряашадай революционно хүдэлөөн үргэнөөр дэлгэрһэн байна. Хүдэлмэришэд, солдадууд болон таряашадай депутадуудай Соведүүдэй, фабрично-заводской комитедүүдэй, мүн бусад эмхинүүдэй хаа хаанагүй байгуулагдажа захалһан ушар тэрэниие бодотоор гэршэлнэ бшуу. Жэшээнь, эхи түрүүлэн энэ хизаарта байгуулагдаһан Дээдэ-Үдын хүдэлмэришэдэй ба таряашадай депутадуудай Совет 115 депутадтай байһан юм. Тэдэнэрые һунгалгада 13 мянган хүн хабаадаа. Энэ Соведэй түрүүлэгшээр Байгал шадар политическэ хэрэгээр зарууулһан социал-демократическа организациин гэшүүн В. М. Серов һунгагдаа бэлэй.

Хаанта засагай нютагуудтахи органуудые усадхаха хүдэлмэришэд ба таряашадай эрхэ хамгаалха талаар Дээдэ-Үдын Совет горитой хүдэлмэри хэһэн байна. Дээдэ-Үдэдэ уездын начальник арестдэ абтаһан, хаанта засагай полици болюулагдажа, милици эмхидхэгдэһэн. Соведэй шиидхэбэреэр байгуулагдаһан сэрэгэй комитедтэ оруулагдаһан солдадууд болон офицернүүд адли тэгшэ эрхэтэй байгаа.

Дээдэ-Үдын Соведэй дэргэдэхи ажал сахин хамгаалха секци хүдэлмэришэд болон таряашадай хубиин өөрынь хэрэгые хамгаалха талаар ехэ хүдэлмэри хэһэн юм. Найман часай хүдэлмэриин үдэр тогтоохо, салин хүлһэ гуримшуулха, хүдэлмэришэдэй ажалай, ажаһуудалай эрхэ байдал һайжаруулха, медицинскэ туһаламжа эмхидхэхэ, хүдэлмэришэд ба үйлэдбэриин эзэдэй хоорондохи арсалдаа шиидхэхэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг һэн.

Буряад орондо профсоюзай организацинуудые үнэндөө шэнээр байгуулһан ушар хүдэлмэришэдэй революционно хүдэлөө хүгжөөлгэдэ горитойгоор нүлөөлһэн амжалта болоно. Иимэ эмхинүүд Дээдэ-Үдын, Троицкосавскын промышленна предприятинуудта, Тарбагатайн уурхайда, мүн бусад тээгүүр бии болоһон. 1917 оной июнь һарада Байгал шадарай бүхы хүдэлмэришэдэй дүрбэнэй гурбан хубинь профсоюздо ороһон байгаа. Бүхы профсоюзуудай хамтаржа, нэгэ союз болон нэгэдэһэн ябадал профсоюзай хүдэлөөе саашань хүгжөөхэдэ шухала удха шанартай хэрэг боложо үгөө бшуу.

Иигэжэ профсоюзуудай хүтэлбэри доро хүдэлмэришэд экономическа болон политическэ эрилтэнүүдые үргэнөөр табижа захалһан. 8 часай хүдэлмэриин үдэр тоохо, ажалай ба ажаһуулай байдал һайжаруулха, салин хүлһэ ехэ болгохо, хүдэлмэришэдые хуули [illegible] саар хүдэлмэриһөөнь [illegible] люулха ябадал зогсоохо [illegible] мэтын эрилтэ хэгдэдэг болоо.

Орон дотор аграрна хүдэлөөнэй саашадаа хүгжэлгэдэ февралиин революциин илалта нүлөөлөө. Үргэн ниитэ ажалша таряашадай хүсэлые анхаралдаа абан, помещигүүдэй, тэрэшэлэн хубиин, церковиин, кабинедэй болон [illegible] шэ бүхы газарые гүрэнэй мэдэлдэ дары хуряан абаха, тиигээд Соведүүд болон [illegible] хидэһэн таряашадай гарта дары үгэхэ эрилтэ большевигүүдэй партиин аграрна программаар тодорхойлогдоо һэн.

Кабинедэй, церковиин, [illegible] настыриин, тэрэшэлэн [illegible] дарган баяшуулай газар [illegible] ридэ эсэргүү эрилтэ тэрэ [illegible] дэ Буряадай таряашад таб[illegible] даг байгаа. Аграрна эрилтэ[illegible] дэ ородшье, буряадшье [illegible] ряашад хабаадалсаа. Ямар нэгэн участок таһалжа үгэ[illegible] тухай абаһан ямаршье прин[illegible] зор гү, али шиидхэбэри [illegible] ряашадай эрилтые ханга[illegible] гүй байһан. Тиихэлээрээ [illegible] рим тээгүүр церковиин, [illegible] настыриин, ламын мэдэл[illegible] газарнуудые хүсөөрөө бу[illegible] жа абаха ушар гарадаг [illegible] лоо.

Февралиин революциин түрүүшын үдэрнүүдһээ Буряад орондо национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөн [illegible] гэдэһэн юм. Хаанта засагай национальна дарлалтаа[illegible]

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

ХААНАШЬЕ ХҮНДЭТЭЙ ХҮН

—Чебунин ерээд байна... Уулзаха һэн гүт?... — гэжэ бидэндэ республикын ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствэдэ хонходоходонь дары ошообди.

Оло дахин энэ хүнтэй уулзаха гээд, ядагдаһан байгдаа юм. Тарбагатайн ерэхэдэнь, нютагайхидыньшье уулзажа хүсэд үрдидэггүй. Мэдэн гэхэдэнь, хэды үдэр гэртээ, бүлэнэртэеэ байжа амарһан, һургуули ошожо, багшанартай хүбүүн басаган хоёройнгоо хэр һуража байһые хөөрэлдэһэн, нүхэдөөрөө уулзаһан, гэртэхи газаахияа хэһэн байха.

Энэ ээлжээндээ Буряадайнгаа али зүгые барижа Никифор Семёновичой мордоһынь хэншье мэдэхэгүй. Зүгөөр Тарбагатайнь хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха комбинадай дирекцидэ оробонь, заажа үгэхэл даа: Хяагта, Бэшүүр, Хори нютагуудай малшад дээгүүр ябахаяа ошоо гэхэ, үгышье һаа, бүришье холын аймагуудай нэрэ дурдаха...

Ихэдээ Н. С. Чебунин республикын малшадай хэрэглэмжэ хангаха хэрэг бэелүүлдэг хүн болоно бшуу. ГАЗ-53 түхэлэй тусгаар түхеэрэлгэтэй машинатай. Тэрэнь нүүдэл магазинай түхэлтэй: досоонь эдеэ хоолой зүйлнүүд, ялза бүриин хубсаһан, гар үүргэрэй гэрэй хэрэгсэлнүүд олон байха.

Найман жэлэй саана Никифор семёнович шэб шэнэхэн энэ машина даажа абаад, тэрээн дээрээ энэ түхеэрэлгэ тодхоо һэн. Тарбагатайн комбинадта Пётр Демьянович Думновай жолоододог баһа нэгэ иимэ машина бии юм. Тэрэ нүхэрынь Улаан-Үдынгөө хүдөөгэй аймагай малшадай дунда аяншалдаг.

—Хоюулан бэрхэ, оролдосотой нүхэд юм. 1973 оноймнгоо хоёрдохи кварталай түсэбые июниин 17-до, үнгэрэгшэ нютагай Совед үүдэй һунгалта болотор, дүүргэхэ гэһэн социалис уялгануудые абаһан аад, хоёр һара соо хэлэһэн үгэдөө хүрөөд байгаа,—гэжэ Чебунин, Думнов тухай Буряадай ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха министерствэдэ бидэндэ хэлэһэн, иигэжэ саашань ойлгуулба.—Эдэ хоёр жолоошод мүнөө аймагайгаа ажалшадые өөһэдынгөө зүгһөө жэншэдгүй хангажа шададаг хадань Никифор Семеновичтонь ондоошье аймагуудай малшадта ошохыень зүбшөөһэн байнабди...

—Тиигэжэ би Бэшүүрэй аймагаар ябаһанаа город ерээд байнаб. Мүнөө үдэшэндөө һөөргөө бусахамни,—гэжэ тэрэ үргэлжэлүүлбэ.— Яраагүйдэ аргагүй. Малшад зуһаландаа ороод, түбхинэжэ ядажал байна...

—Ямар юумэн гол түлэб хэрэгтэй болоноб?

—Харагты,—гээд, тэрэ бидэние машинадаа урижа, һугалгануудые нээбэ.—Элдэб янзын хадаһан, үүдэнэй барюул болон шарнир, хэрээ ба һүхэ, нүүдэл, аса тармуурнуудые олон... Сонхын шэлнүүд. Эдэниие гэртэнь үшөө таарулжа үгэхэ болохоб...

—Эдеэ хоолой зүйлнүүд ехэл...

—Абаад ябаагүйдэ аргагүй байдаг. Зарим газарта ошоходо автолавка үнинэй ерээгүй, малшадай дабһан, зуруул, элдэб крупа, талхан болоод лэ гар үзүүрэй хэрэгтэй юумэнүүдынь таһалдахаяа һанаһан байдаг,—гээд, тэрэ хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. —Мүнөө министерствэдэ нэгэ дурадхалтай ерээ хүм. Нүхэр хэрэгтэй болоод байна. Дархан хүн... Манай Тарбагатайн комбинадай хүтэлбэрилэгшэд штадтамнай тиимэ мэргэжэлтэ хараалагдаагүй гээд дүтэ үзөөгүй юм. Хүдөөгүүр ябажа байхада, энэ шэл зүһэхөөс эхилээд лэ, гэрэй бараа заһаха хүртэр элдэб ажал ехэ байдаг. Малшадта тэрэнээ хэхэ забдаш болохогүй, нүгөөдүүлынь шадахашьегүй... Үшөө гэрэй бараануудые захидаг, тэдэниинь городһоо абаашажа үгэхэ ажал гарана. Заримдаа гансаардаха, ядалдаха ушар болодог.

Иигэжэ хөөрэхэдэнь, бидэндэ Никифор Семенович Чебунинай хэдэг ажал эли болоодхёо һэн.

Ажалшадай хэрэглэмжэ хангаха аймагуудай комбинадууд бүхэндэ иимэ тусгаар түхеэрэгдэһэн машинанууд бии. Тэдэнэр автолавкануудта адли мүн лэ саг үргэлжэ холын бэлшээриин малшадай дунда аяншалжа ябадаг гээшэ. Бэелүүлдэг, бүтээдэг ажал хүдэлмэриньшье ехэ, олон янзын.

—Иимэ машинануудые олошоруулха шухала гэжэ һананаб. Заримдаа амархашье сүлөөгүй ябагдадаг даа. Малшад ехэ хүлеэдэг,—гэжэ нүхэр Чебунин дүүргэбэ.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

„ЯБЫТ, НАСАГНАЙ ЕРЭЭЛ!“

Үдэшын һаалиин эхилхээ байһан үе. «Эрдэм» совхозой 3-дахи отделениин һү һаалиин фермын һаалишад бидон, һуулгануудаа угаана, хэнииешьеб хүлеэһэн хэбэртэй, хир-хирэ болоод лэ харгы тээшэ харасагаанад.

— Графигаараа Насагаймнай ерэхэ үдэр бэшэ гү? Яатараа удаарнаб,— гээд һаалишадай нэгэн дуугарна.

— Хубсаһа угаадаг машина захинхай аад, бишье хүлеэжэ ядажа байнаб,— гэжэ нүгөөдэ һаалишан харгы уруу һарабшалан, харана.

Хажуу тээгээ «Автолавка» гэжэ аржытар бэшээтэй ногоон машина фермын дэргэдэ удангүй ерээд зогсошобо. Нюргаар набтаршаг, дүшөөд наһаяа шахаһан хүн кабина сооһоо гаража, автолавкынгаа үүдэ нээбэ.

— Ябыт, түргөөр Насагнай ерээл!» — гэлдэн һаалишад машина тээшэ һубариишанад.

— Бальжима, хубсаһа угаадаг захилайшни машина ерээл. Тушаажа аба,— гээд, автолавкын жолоошон-наймаалагша боолтотой шэб шэнэхэн машиные ябаган тэргэ дээрэ буулгалсана.

— Машинатай болоно амарба гээшэб,—гэжэ һаалишан Бальжима Дашиева баяртайгаар дуугаран, арбанай улаан шарбуунсануудые гаргажа, наймаалагшада һарбайна.

— Дабһа, зуруул, сайһаа эхилээд костюм, свитер хүрэтэр хэрэгтэй юумэнүүдээ хүн бүхэн абаад лэ саашална.

— Хэндэ, үшөө юун хэрэгтэйб, бушуулагты. Миниитнай ябаха газар олон, харгы ута,— гээд Насаг Дондокдоржиев худалдан абагшадаа яарууална.

Үнэхөөрөөшье, автолавкын жолоошон - наймаалагшанай ябаха харгы ута. Баян-Хара, Капчеранга, Харгааһата, Хүдай, Алтан Хада гэхэ мэтэ бэлшээриин газарнуудаар хонишод зуһаландаа нүүшэнхэй. Тэдэнэр баһал автолавкаяа хүлеэнэ гэжэ Насаг Дондокдоржиев һайн мэдэнэ. Бултандань ябажа үрдихэ хэрэгтэй.

Насаг Дондокдоржиев Түгэнын совхозрабкоопой жолоошон наймаалагшаар арбаад жэлэй туршада хүдэлнэ. Ажаллажа эхилһэн сагһаа хойшо тэрэ нэгэтэшье зэмэлүүлжэ үзөөгүй, даажа абаһан ажалдаа нарин нягтаар, харюусалгатайгаар хандадаг һэн тула дүй дүршэлтэй наймаалагша хонишод, малшадай дунда хүндэтэй болонхой юм.

Насаг Дондокдоржиев эд бараа худалдаха түсэбөө һараһаа һарада, жэлһээ жэлдэ үлүүлэн дүүргэдэг, ажалшадай захиһан юумэ саг дарыдань асаржа угэхые оролдодог, машинаяа ямаршье сагта яндагараар барижа ябадаг заншалтай. Тиимэл хадаа тэрэ «Эрхим намаалагша» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Мүнөө дүй дүршэлтэй наймаалагша Буряадайнгаа республикын алтан ойн һайндэрые ажалай бэлэгүүдээр угтахын түлөө шармайн оролдоно.

Тиимэһээ автолавкын наймаалагшын ажалай бэлэг хадаа һайндэрэй найр нааданай үдэрнүүдтэ малшад, таряашадай үмдэһэн гоёлой хубсаһан болоно бшуу. Үнэхөөрөөшье, зүүнһээ гараһан шэб шэнэ костюм, плати үмдэһэн нютагайхидынь наймаалагша Насагаймнай бэлэг гэжэ баясан ябахал.

Ц. БАДЛУЕВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой 3-дахи отделениин малшан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: врач Ирина Федоровна Дронова (зүүн гарһаа) медсестра Татьяна Николаевна Васильева хоёр Улаан-Үдын нарайлалгын байшанда хүдэлдэг болоһоор тиимэшье үнинэй бэшэ. Зүгөөр оролдосотой бэрхэ ажалаараа суг хүдэлдэг нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Һонин уулзалга

Багшанар, һурагшад авиационно техникумэй актова зал соо олоороо сугларба. Уран зохёолшо И. К. Калашниковтай уулзаха дуратайшуул олон байгаа.

Һурагша Люба Бомштейн уран зохёолшын творческо ажал ябуулга тухай сугларагшадта дэлгэрэнгыгээр хөөрэжэ үгэбэ. «Тэрэнги» гэжэ арадай театрта эдэбхитэйгээр хабаадагша, нэгэдэхи курсын студентка Надя Брянская уран зохёолшын «Шэнэ сагай шэнжэ» гэжэ романһаа хэһэгүүдые сээжээр уншаа.

И. К. Калашников «Шэнэ сагай шэнжэ» гэжэ романаа яажа бэшэһэн тухайгаа хөөрөөд, ерээдүйнгөө түсэбтэй сугларагшадые танилсуулаа.

Авиационно техникумэй багшанар, һурагшад Исай Калистратовичта уран зохёол бүтээхэ творческо ажал ябуулгадаа амжалта түйлахыень хүсэбэ.

С. МАРХАНОВА.

ЖЭРГЭМЭЛТЭ ТАЛЫН ДУУШАН

Буряадай Гүрэнэй багшанарай институтда имагтал багшанарые бэлдэдэг бэшэ, харин студентнэртэ эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэриин «амтые» танюулдаг. Тэндэ жэл бүри студентнэрэй научна конференци зэрлагдажа, эрхим элидхэлнүүдые хэгшэд тусхай шанда хүртэдэг. Тиихэдэ эрхимүүдэй эрхим элидхэлнүүдые городой студентнэрэй научна конференцидэ зууршалдаг юм. Зарим элидхэлнүүд республиканска, тэндэһээ дамжан бүхэроссин уншалгада зууршалагдажа болодог.

Түүхэ, хэлэ бэшэгэй факультедэй буряад таһагай 4-дэхи курсын студентка Галина Базаржапова, Дондок Улзытуевай зохёохы ажал ябуулгые, уран бэлигые шэнжэлжэ, научна конференци дээрэ элидхэл хэһэн байгаа. Тэрэнь городой студентнэрэй научна конференцидэ уншагдахаар зууршалагдаа.

Галина Базаржаповагай элидхэлһээ уншагшадтаа дурадханабди.

ӨӨР ТУХАЙГАА, өөрынгөө бэшээшэ зохёол тухай Буряадай мэдээжэ, бэлигтэй поэт Дондок Улзытуев иигэжэ мэдүүлнэ:

Жэргэмэлтэ талын дунда
Жэнхэни буряад уран хэлэээ
Жэлһээ жэлдэ гүнзэгырүүлэн,
Наһан тухай, наран тухай
Намдуу аалияар удхалхалби.
Ажабайдалай амисхаал сооһоо
Асарн хүсэ абажа ерэхэб,
Арадай түүхын абдар сооһоо
Алтан тобшыень тайлан сэлихэб.
Олон түмэн арад зоной
Омог дууша хүбүүн болохоб!
Үгэлэн хэлэһэн үнэн үгэм
Үнөө дээрээ хэды-еды,
Үльгэр дуунайм үнсэг түүхэ
Үшөөл үды, үшөөл үды!

Тиимэл даа, дуулаһан дуунуудайнь олоншье һаа, урдань зохёолшын ямар ехэ харгы угтажа байгаа гээшэб! Д. Улзытуев шэдитэ шүлэгүүдэйнгээ шэмэтэ үгэнүүдээр олон мянгаад уншагшадай дура татан буляажа, эльгэ зүрхэ «эльбэдэн», бэе тээшээ татадаг байгаа.

Уһан буряадаар урдаһан шүлэгүүд «хизааргүй үргэн талада хазааргүй агта хүлэгүүдтэл» гү, али «оодор табин нэрьеһэн аадар түргэн голнуудай» сүлөө дардамаа һайрхаһандал, зориг хүсыень гэршэлһэндэл, шэнхинэжэл байдаг. **«Поэзиие нэгэ һаа мэдэржэ болохо, үгы һаа, оройдоошье мэдэржэ болохогүй»**, — гэжэ Литвагай поэт Э. Межелайтисай хэлэһэнэй ёһоор, Д. Улзытуев заатагүй дуушан болохо хуби заяатай байшоо. Иимэ нарин мэдэрэлтэй байһан дээрэһээ буряад поэзидэ үзэгдөөгүй үргэн дэлисэтэй поэт болоо һэн. Үшөө багадаа, үбгэн баабайн үльгэр түүхэ шагнан һуухадаа, «түбэрөөн, табараан дуулдажа, шэхэндэмни шэжэр һэлмэ ялалзаад, обоо хүбөө шулууд оболзоходол гэдэг һэн, холбоо сэнхир һарьдагууд хотолзоходол гэдэг һэн», — гэжэ поэт һанан-һанан бэшэнэ. Д. Улзытуевай шүлэгүүд соло дуудалгаһаа гү, али газаа түхэл зураглаһан хооһон уряануудһаа хараа байса илгардаг.

«Гараа һунгажа, «Ура!» һүхирхэ, үлүү уряа дуугаар хэндэшье туһа хэгдээгүй»,— гэжэ поэт тон зүб хэлэнэ.

Ёһотой поэт сагай долгиндо диилдэжэ, поэзиин арадай түхэл маягые үгы болгохо эрхэгүй. Д. Улзытуевай шүлэгүүд үндэһэн поэзиингээ онсо шэнжые бүри ехээр үргэдхөө. Тэрэнь буряад ёһо заншалнуудай, ород арадай литература болон искусствын нүлөөн доро һалбаран, түхэл маягаа оложо эхилһэн байна. Урданай үльгэр түүхын хэлэнэй найруулга мүнөө сагай удха хоёрые тон бэрхээр зохилдуулан хамтаруулжа:

Наһатай эрын гайхамаар,
Нарай үриин энеэмээр,
Эдир дүүхэйн баясамаар.
Эжы хүнэй уярмаар...

шүлэгүүдые бэшэдэг һэн.

Өөрын бэлигэй хажуугаар эрдэм, һуралсал ехэ шухала гэжэ ойлгоһон залуу поэт 1957 ондо Горькиин нэрэмжэтэ литературна институдта ороо. Тэндэ элдэб яһанай хүбүүд, басагадтай танилсажа, тэдэнтэй эрдэм шадабаряараа хубаалдажа ябадаг байгаа. Д. Улзытуев юртэмсын ажабайдалаар аргагүй һонирходог байһан тула, энээгүүр тэрээгүүр аяншалжа, газар бүхэниие шэнжэлжэ ябаха дуратай һэн. Прибалтикын, Дунда Азиин нютагуудта зорюулжа, олон тоото шүлэгүүдые бэшэһэн байна.

Нэгэ долгиндо һэжэгдэн,
Нэгэ оршон тойрондо
Удаан саг соо тэсэдэггүйб—

гэжэ тэрэ мэдэрнэ. Уянга хадаа Д. Улзытуевай поэзиин бэеэ дааһан онсо шэнжэ болоно. «Тайгын гүндүү хормойгоор хүгжэм суглуулжа, сүлөө олоһон бэемнил, шүлэг бэшэхэ хубимнил», — гэжэ уянгата зохёолшо шэбшэнэ.

Д. Улзытуев мүнөөнэй поэзиин эрилтые ойлгожо, тэрэнэй шанарые тодорхойлходоо, «эмээлһээ буугаагүй ээлтэйхэн шүлэгүүдэй хаһа үнгэрөө гэжэ бэшэнэ. Научно-техническэ дэбжэлтын үедэ юрын хүн замбуулин руу ниидэдэг болоо ха юм. Иимэ үе сагта шүлэгшэ хүн шэнэ үгэ, шэнэ сасуулбари бэдэрхэ ёһотой гэжэ Буряадай бэлигтэ дууша хүбүүн һайн ойлгодог байгаа.

Д. Улзытуевай түрүүшын шүлэгүүд «Гуурһанай гурбан нюуса» гэһэн гаршаг доро үхибүүдтэ зорюулһан удхатай ном болож хэблэгдээ һэн. Эдир наһанайнь зохёолыешье шэнжэлхэдэ, залуу поэт шүлэг зохёолгын техникые шудалһан байгаа гэжэ элирнэ. Рифмэ, дабталга хэрэглэжэ, гэшхүүртүүлэн табсантуулаадшье бэшэжэ туршаһан байна. Эндэл поэтическэ янза түхэлые бэдэрэлгэн эхилээ. Жэшээ болгон, «Найматайхан Хоридой» гэжэ онтохолон бэшэһэн поэмэ сооһоонь нэгэ бадаг харая:

Манай Хорндой маһайна,
Малгайгаа абаад малайна.

Дүршэлтэй поэт болоод байхадаа, Дондок Улзытуев хүлеэгдээгүй уран аргануудые олоор хэрэглэдэг һэн. Поэтическэ аргануудые хэрэглэдэгыень хараад үзэхэдэ, толгой холболго ходо даганагүй, харин үгэнүүдэйнь абьянуудай адляар соностодог гурим баримталагдана. Жэшээ болгон, «Сагай Сууряан» гэһэн ном сооһоо иимэ бадаг харая:

«Гайхал болон суурхаһан
Байгал номин далайда
Аһан шадалаа гаргажа,
Наһан соогоо магтаалби».

Удаадахи мүрнүүдэй хүгжэмые мэдэржэ туршая:

Аадарай һэрюун дуһал болоод
Амилха гэһэн бодол бэлэй.
Ангажа хэбтэһэн талын сээжэдэ
Адхарха гэһэн хүсэн бэлэй.

Үгышье һаа:

Шэнэһэн модон уняатай
Шэнэхэн айлай байшан соо,
Дууша солгёон хүбүүнэй
Уужам хонгёо сээжэ соо
Сэдьхэл минии үлэһэй даа.

Эдэ мүрнүүдые уншахадаа арад зондоо, түрэл дайдадаа тэрэнэй угаа ехээр дурладаг, ажабайдалтай нягта холбоотой байхаяа эрмэлзэдэг байһые ойлгонобди.

Зүгөөр 20-дохи зуун жэлэй поэт хадаа «наран тухай, наһан тухай», «эсэгэ тухай, эхэ тухай» бэшэхэһээ гадна, бүхы замбиин ажабайдалаар, эб найрамдалай асуудалнуудаар һонирхоно:

Хүнхинэнэ бүхы дэлхэй,
Хүгжэм дуугаа дэлгэнхэй,

гэжэ тэрэ баясан мэдэрнэ.

Эхэ орондоо инаг дуратай байһаниень шэнэ Буряадай ажабайдалаар, түрүү хүнүүдэй ажалай дүнгөөр харуулна. «Хүсэн түгэлдэр ажалша эрые дуулажа, сэдьхэл түгэлдэр малша эхэнэрые магтажа», поэт энэ темэдэ хандана. Сэдьхэлдээ сэнтэй «улаан нараяа, улаан Талмайгаа, Улаан-Үдэеэ, Улаан хадаяа» магтажа, нютагаа бүхэли юртэмсын хуби болгожо зураглана. «Сагай сууряан» гэһэн ном соогоо арад түмэнэй түүхын, Ленин багшын мүнхэ харгы мүидэлүүлэн түрэһэн тухай, Октябриин агуу хубисхалые дурдан-дурдан түүрээнэ. Бүмбэрсэгэй зургаанай нэгэ хуби болгошо СССР орон бүхыдөө улаан тугаар намилзажа, ударидагша агуу партиин хүсөөр арад зоной засагай тогтоһон тухай хөөрэнэ.

Арад зоной таһалдашагүй байдалые байгаалиин жэшээ дээрэһээ зураглана. Юртэмсын унтаршагүй мүнхэ байдалда этигэжэ байһанаа иигэжэ тайлбарилна: «Үнгэ ногоон хасуурии галдуулжа дууһабайн, үнэһэн сооһоо мүндэлхэ сагдуул гэжэ байхал»... Философско бодомжонуудынь эрдэмтэй хүнэй ухаае гэршэлнэ. Энэ шэнжээрээ Д. Улзытуевай шүлэгүүд философско лирикэдэ ехэхэн нэмэри оруулна гэжэ һанахаар.

Шүлэгүүд сооһоонь «урасхал мэтэ урдаһан сагай» долгин соо хүнэй наһан, амидарал, үүхэсэл ямар һуури эзэлнэб гэһэн сэдьхэл дуулдана. Саг хадаа хүнэй хүсэлдэ шадарлажа, бүтээһэн хэрэгэйнь хэмжээн болож үгэхэ ёһотой гэжэ поэт олон шүлэг соогоо батална.

Д. Улзытуев ондоо газарнуудһаа шэнэ мэдэрэл, мэдээсэлнүүдые асаржа, арадуудай, хани барисаан тухай «Дунда Азиин дуунууд», Балтиин далайн эрьеһээ асарһан шүлэгүүд соогоо дуулана.

Инаг дуранай дэмбэрэлтэ хүсые харуулһан шүлэгүүд Д. Улзытуевай поэзидэ онсо һуури эзэлдэг. Барагдашагүй баяршье, дууһашагүй уйдхаршье тэрэниие тон эдляар хүлгүүлнэ. Уй гашуудалта мэдэрэлнүүд дурьень үгырүүлнэ бэшэ, харин бүри гүнзэгырүүлнэ. Жэшээнь, «Дуран тухай мүрнүүд» гэһэн шүлэгүүд сооһоо инагаа мэдүүлһэн захяа абажа харая:

Гашуудал, гомдол шамайем эзэлэн,
Гажаралай галаар хайрахань гэбы,
Гансахан бэшэ, олонхон удаа
Газарта нулимсань дуһалхань гэзбы...

Үшөө нэгэ жэшээ:

... Баяртай, амарагни!
Баруун мэлмэн нюдэнэйнгөө
Бадма Линхуа сэсэгые баримталжа ябаарай.
Зүүн хара нюдэнэйнгөө
зүн татаад байгаа һаань,
Зүрхөөрөө дууша намайгаа
зүүдэлнэ гэжэ һанаарай».

Удаадахи мүрнүүдые ан- харая:

Дун сагаан эхэ талада үритэйб.
Дуу дуулаха—иимэ нангин үритэйб.

Эдээхэн мүрнүүрые ходол уншажа һуухаар Энээхэн тодорхойлолгоор Д. Улзытуевай лирическэ геройн түхэл шарайе танижа болоомоор. Эхэ оронойнгоо урда харюусалгата мэдэрэлтэй ажал хэжэ ябаха үритэй хүн—ёһотой совет хүнэй шарай ха юм. Сэбэр һанал бодолтой, даруушье, бардам дорюуншье хүнэй дүрэ тобойсо гаража ерэнэ. Энэ хүн заримдаа багахан гүлмэр үхибүүндэл һонюушархуу, заримдаа эдеэшэгшье хэбэртэй. Жэргэмэл борохон шубуу сээжэдээ бүүбэйлэн, тала мэтэ уужам сэдьхэлэй аялгаар уншагшадые уяруулдаг хүн — поэдэй лирическэ герой.

Жэргэмэлтэ талын дууша үшөөшье олон һайхан шүлэг зохёохо һэн. Теэд... Гэбэшье тэрэнэй хэһэн юумэн ехэ. Шэнжэлэгшэд Д. Улзытуевай шүлэгүүд тухай олохон дахин бэшэхэл байха. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй поэзиин уянга, нугалбари болон бусад шэнжэ түхэлые нэгэхэн статья соо харуулхын аргагүй. Ород, буряад, литва хэлэнүүд дээрэ хамтадаа арба гаран ном хэблүүлжэ үрдиһэн байна бшуу. Ном бүхэниинь амяарлан шэнжэлхээр гэжэ һанагдана. Би Дондок Улзытуевай поэзиин юрэнхы шэнжэ тухай өөрынгөө үгые хэлэхэ гэжэ туршаһан байнаб.

Г. БАЗАРЖАПОВА,
Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ-гэй.
4-дэхи курсын студентка

...эргүү тэмсэл хэхын түлөө, ...ушан байгуулалтын нютагуудтахи органуудые усадхахын түлөө, национальна ...тономиин түлөө тэмсэхэ ...шэглэлтэйгээр энэ хүлөөн мүндэлһэн бэлэй. Гэ...тэй хамта алибаа ушар ...йдалһаа уламжалан, Бу...ад орондохи национальна ...дэлөөнэй хүтэлбэри түрүү...ээр буряад баяшуулай ноё...ой, ламанарай, буржуазна ...теллигенциин гарта абта...һан байгаа.

Буряад орон дотор дэл...рһэн хүдэлмэришэдэй ре...олюционно, аграрна, на...ионально-сүлөөрэлгын хү...лөөнүүд хадаа бүхэроссин ...еволюционно хүдэлөөнэй ...аршагүй нэгэ хубинь бай...н шуу.

Революциин улам саашаа хүгжэхэ хэрэгтэ 1917 ...ой апрелиин 3-да В. И. ...ениниэй хариин оронһоо Пет...рград бусажа ерэһэн ушар ...хабтар ехэ удха шанартай ...йба. Тэрэнэй бэшэһэн Ап...ельскэ тезисүүд, РСДРП(б)-...й VII (Апрелиин) конфе...енциин шиидхэбэринүүд со...иалис революциин үедэ ...ольшевигүүдэй партиин ...элүүлхэ стратеги ба такти... тодорхойлһон гээшэ. ...оциалис революциие ам...лан байдалай ёһоор хүг...жөөхэ хараа шэглэлтэйгээр ...И. Ленин «Бүхы засагые ...оведүүдтэ!» гэһэн лозунг ...осхоо бэлэй.

Эдэ документнүүд большевигүүдэй саашанхи ажал ...уулгын программа болоо ...н. Тэдэ документнүүдые ...элүүлэн, социалис рево...юциин түлөө тэмсэлдэ хү...лмэришэдые, үгытэй та...яашадые элсүүлхэ талаар ...бириин большевигүүд ай...бтар ехэ хүдэлмэри хэһэн ... Энэ хэрэгэй эгээл шу...дань хадаа бүрин эрхэтэй ...льшевик партийна органи...цинуудые байгуулга болоно. Социал-демократическа нэгэдэмэл организацинуудһаа меньшевик-оборонецуудые үлдэн намнаһанай ашаар иимэ организацинууд эхи түрүүлэн Красноярскда, Енисейн губерниин бусад хотонуудта байгуулагдаһан байна.

Гэхэ зуура меньшевик-оборонецуудһаа большевигүүдэй хахасан һалаха эмхидхэлэй хэрэг Забайкалида унжагайрһан гээшэ. 1917 оной июлиин 9—11 үдэрнүүдтэ Шэтэ хотодо болоһон РСДРП-гэй областной I конференци зүбшэгдэһэн гол гол асуудалнуудаараа меньшевик үзэлтэй резолюцинуудые абаһан байна. Энэ конференциин хүдэлмэридэ Дээдэ-Үдын түлөөлэгшэд хабаадалсаһан юм.

Тиигэбэшье Забайкалида, тэрэ тоодо Буряадта, хүдэлмэришэд, солдат болон үгытэй таряашадай революционно тэмсэл улам үргэдэн хүгжэһөөр байгаа. Соведүүдэй, профсоюзуудай эдэбхитэдэй ажал ябуулга забастовкын гуримай хүдэлмэришэдэй тэмсэл, аграрна хүдэлөөн тэрэниие гэршэлнэ бшуу.

Петроградта июль һарада болоһон хүдэлмэришэдэй ба солдадуудай амгалан ёһоной жагсаалые буржуазна Саг зуурын правительство буудан хюдаһанай эсэстэ хоёр засагай зэргэ байха үе түгэсэжэ, революцида эсэргүү буржуазна Саг зуурын правительствын засаг түрэ эхилбэ. Политическэ байдалай иигэжэ хубилһанһаа уламжалан, В. И. Ленинэй дурадхалаар «Бүхы засагые Соведүүдтэ!» гэһэн уряае орон дотороо саг зуура партимнай болюулһан байна.

Эсер, меньшевигүүдэй харата муухай урбалтаһаа, июлиин кризисһээ, революцида эсэргүү буржуазна саг зуурын правительствын хубхай дахуул болон Соведүүдэй хубилһан ушарһаа уламжалан, Забайкалиин социалис-демократическа нэгэдэмэл организацинууд хоорондоо амяарлан таһаржа эхилнэ. Социал-демократическа организацинуудай гэшүүдэй гол һууринуудые эзэлжэ байһан Дээдэ-Үдын хүдэлмэришэд ба солдадуудай депутадуудай Совет июльдэ болоһон ушарай һүүлээр революцида эсэргүү томо буржуазин политикые сэхэ буруушааһан бэлэй. Тиигэбэшье эмхидхэлэйнгээ, үзэл сурталайнгаа талаар һула байжа, Забайкалиин большевигүүд тэрэ сагта өөрын большевик партийна организацинуудые байгуулха асуудал табижашье, шиидхэжэшье шадаагүй.

1917 оной июлиин эсэс, августын эхеэр болоһон РСДРП(б)-гэй VI съезд зэбсэгтэ восстани хэхэ, социалис революцида бэлдэжэ, тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлхэ гэһэн партиин хараа шугам тодорхойлоо һэн. Партиин VI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые хүтэлбэри болгон, тэдэниие дүүргэлтэ болгохо зорилгоор большевигүүд ороной али бүхы газарта айхабтар ехэ хүдэлмэри ябуулаа.

Тиихэтэй хамта революцида эсэргүү хүсэн мүн лэ эдэбхижэжээ. Сэрэгэй диктатура орон дотор тогтоохо зорилгоор үүдхэгдэһэн генерал Корниловай үймөөн тэрэниие гэршэлжэ үгэнэ. Большевигүүдэй парти Корниловта эсэргүү тэмсэл эмхидхэбэ. Тэрэ тэмсэл Сибирьтэ, тэрэ тоодо Буряадта, эдэбхитэйгээр дэлгэрээ һэн.

Корниловтаниие бута сохилго революционно хүдэлөөе орон дотор шэнэ эршэтэйгээр хүгжөөгөө. Соведүүд большевигүүдэй гарта абтажа эхилээ. Корниловтаниие һамна сохиһон, бүхы орон соо бүхэ-национальна кризисэй эхилһэн ушарһаа уламжалан, «Буряадта революционно хүдэлөөн эли бодо эдэбхижэжэ захална. 1917 оной зунай һүүлһээ, намарай эхинһээ Дээдэ-Үдын гол гол предприятинуудай (электростанциин, типографиин, түмэр замай станциин) хүдэлмэришэдэй забастовочно тэмсэл үргэдэнэ. Байгалай, Сэлэнгын пароходствын, Баргажанай алтанай уурхайнуудай хүдэлмэришэд забастовко эмхидхээ.

Хүгжэжэ байгаа хүдэлмэришэдэй революционно хүдэлөөнэй нүлөөнэй ашаар тэрэ сагта Забайкалиин социал-демократическа нэгэдэмэл организацинууд хубааран таһараа. Тиигэжэ меньшевик-оборонецуудай, социал-демократ интернационалистнуудай организацинууд ами аминдаа бэеэ даан бии болоно. Социал-демократ интернационалистнар меньшевик - интернационалистнарай орган болохо «Новая жизнь» газетын тала баримталагшадтай нэгэдэхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлһэн юм.

Тэрэ үедэ Забайкалиин, тэрэ тоодо Буряадай, большевигүүд бэеэ даанхай партийна организаци байгуулжа шадаагүй. Тиигэбэшье хүдэлмэришэд, солдадууд болон үгытэй таряашадай дунда большевигүүдэй партиин нүлөөн хэлбэришэгүйгөөр ургажа байгаа. Энэ ушарые газетэнүүдтэ толилогдоһон материалнууд, хүдэлмэришэд ба солдадуудай үгэнүүд гэршэлжэ үгэнэ.

Б. БАТУЕВ,
Зүүн-Сибириин культурын институдай доцент.

(Түгэсхэлынь хожом гараха).

Улаан-Үдын хүүгэдэй дүрбэдэхи хүгжэмтэ һургуулида Эне Саликовна Салникова, Лидия Михайловна Шишкина гэдэг бэрхэ багшанар хүдэлдэг юм. Тэдэнэр эдир наһатаниие фортепиано дээрэ наадажа һургана.

Һаяхан тэрэ һургуулиие 18 хүбүүд, басагад дүүргэжэ гараа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фортепианын багша Л. М. Шишкина шалгалта абажа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

„ЭДИР БАГАШУУЛАЙ ОРОНДО“

Манай үхибүүдэй балшар наһанайнь жаргалаар билтаргма байхын түлөө гүрэн түрэмнай хэды шанаэн ехэ оролдолго гаргана гээшэб! Гиимэһээ ерээдүймнай үетэн чалгай һайхан сэльхэдтэйгээр, хурса һонор ухаатайгаар хүмүүжэн ургана.

Улаан-Үдын Пионернүүдэй байшанда үнгэргэгдэһэн хүүтэй газар дээрэ хээлэн зураха конкурс энээнииэ гэршэлэн харуулаа. Городой һургуулинуудай 3—6 классуудай 190 гаран һурагшад тэрээндэ хабаадалсаа. Тэдэнэр, дэлхэйе лажа ойлгожо эхилһэнээ мэдүүлжэ, элдэб зурагуудые зураа.

«Вьетнамда эб найрамдал», «Хани барисаан», «Инаг хайрата эжымни», «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ой», «Замбуулин түби» гэхэ мэтэ темэнүүд үхибүүдэй һүбэлгэн ухаанай дээжэ боложо үгөө.

О. МЕРКУЛОВ.

Зураг дээрэ: үхибүүд өөһэдынгөө зураһан бүтээлнүүдэй дэргэдэ.

Авторай фото.

ТҮРҮҮ ХҮДЭЛМЭРИШЭН

Куприян Матвеевич Кушнарев мяха консервын комбинадай арһанай цехтэ ажаллана. Тэрэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ гартаа буу барижа хархис дайсантай байлдаһан намтартай. Мэргэн буудагшадай ротодо алба хээ. Мэргэн буудагша хүндөөр шархатажа, госпитальдо удаан эмшэлүүлхэ баатай болоо бэлэй.

Үлбэр муу бэетэй боложо, сэрэгэй албанһаа табигдажа, түрэл комбинадтаа бусажа ерээ һэн. Бэеынгээ хэдышье муу байгаа һаа, К. П. Кушнарев ажалгүй байжа шадабагүй. Арһа сортолон илгаха ажалда оробо. Арһанай сорт тодорхойлхо хүдэлмэри харюусалга ехэтэй гэжэ комбинадта тоологдодог. Ямаршье малай арһан— үнэтэ хэрэгсэл. Тэрээгээр манай промышленность элдэб хубсаһа оёно бшуу. Куприян Матвеевич халаан бүхэнэйнгөө даалгабари 120—130 процент дүүргэнэ. Тэрэнэй тодорхойлһон арһа тушаахада сортыень зүбөөр табижа илгаһан байдаг. Үнинэй хүдэлмэришэн үйлэдбэриин технологи һайн мэдэдэг, мэргэжэлээ саг үргэлжэ дээшэлүүлхые оролдожо ябадаг.

К. М. Куприянов эдэбхитэй урлан нарижуулагша, түрүү дүй дүршэлые саг соонь халан абажа, ажалдаа нэбтэрүүлдэг юм. Үнгэрэгшэ жэлдэ тэрэ урлан нарижуулгын дурадхал оруулаа һэн. Хонинои арһанай таһардаһанай һооһо зулгааха эрга зохёогоо. Энэ шэнэ дурадхал нэбтэрүүлэгдэжэ, жэлдээ 7,5 мянган түхэриг алмагдадаг болоо бэлэй. Анхандаа хонинои арһанай таһардаһан бог шоройтой сугтаа хаягдадаг байгаа.

Тэрэнэй ажалладаг цехтэ практика гарахаяа ерэһэн студентнэрэй ажалайнгаа дүй дүршэл хубаалдадаг, тэдэнэртэ туһалдаг байна. Мүн цехтээ эмхидхэгдэһэн техминимум шудалха кружок хүтэлөэрилнэ. Арһа элдэхэ технологи тухай тэрэ хүнүүдтэ ойлгосотой һайнаар хөөрэжэ, тайлбарилжа үгэдэг.

В. ШЕРХОНОВ.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

ОЙН БАЯРАЙ СПАРТАКИАДА

Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан спартакиада хотын техникумүүдэй һурагшадай дунда үнгэргэгдэбэ. Спартакиадада хабаадагшад хүнгэн атлетикээр, баскетбол, волейбол, бокс, бүхэ барилдаан, столой теннис наадалтаар мүрысэбэ. Физкультура, спортын городской комитедэй үнгэргэһэн бүхы эдэ мүрысөөнүүдтэ техникумүүдэй олон спортсмен хабаадалсажа, спортын һайн амжалта харуулһан байна. Илангаяа хүнгэн атлетикээр үнгэргэгдэһэн урилдаан олоной анхарал татаа. Эдиршүүлэй дундаһаа индустриально-педагогическа техникумэй, басагад сооһоо педучилищиин команданууд хурдан солбон байһаараа онсо шалгарба. Жэшээнь, 100 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда индустриально-педагогическа техникумэй һурагша А. Водов зайгаа 11,6 секунда соо гаталжа эрхимлэбэ. Энэ зайда басагадай дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда тоо бүридхэлэй болон механизациин техникумэй түлөөлэгшэ Т. Воронцова эрхимлэжэ, командадаа шухала очко асараа. Мүн Воронцова утые харайхадаа хэнһээшье холо һүрэжэ шадаа.

1500 метрэй зайда эдиршүүлэй дунда үнгэргэгдэһэн урилдаанда индустриально-педагогическа техникумэй һурагшад Григоришин Зайцев хоёрой хоорондо түрүү һууриин түлөө шанга тулалдаан болобо. Фиништэ хүрэхын тэндэ гэнтэ урагшаа һуга харайжа гараһан Григоришин эрхимлэбэ.

Басагадай дунда 800, 1500 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда тоо бүридэлэй болон механизациин техникумэй һурагшад Цыбенова Зайцева хоёр эрхим байба.

Нүгөөдэ—бокс, бүхэ барилдаан, волейболоор үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Ивалгын гидромелиоративна техникумэй команданууд эрхимлэһэн байна. Баскетболоор үнгэргэгдэһэн нааданда Железнодорожно техникумэй хүбүүдэй, педучилищиин басагадай команданууд эрхимлэбэ.

Команданууд хоорондын дүн гаргахада индустриально-педагогическа техникумэй команда түрүү һуури эзэлжэ, ойн баярай спартакиадын шанда хүртэһэн байна.

Б. МИРОМАНОВ,
мүрысөөнэй главна судья.

Зураг дээрэ: (баруун гарһаа) эдиршүүл Зайцев Григоришин хоёр 1500 метрэй урилдаанай зүргэ дээрэ.

В. КОЗЛОВОЙ фото.

ТҮГЭСХЭЛЭЙ УРИЛДААНДА ХАБААДАХААР

Хүнгэн атлетикээр Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Хабаровск хотодо хоёр үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Залуушуулай дунда үнгэргэгдэһэн Бүхэроссин энэ нааданда Хабаровска, Приморска хизаарнуудай, областьнууд болон автономито республикануудай спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа.

Урилдаанай түрүүшын үдэр 100 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Хабаровскын Евгений Меньшов, Примориин Виктор Мацкевич гэгшэд түрүүлхэ ха гэжэ багсаагдаһан юм. Юуб гэхэдэ, эдэ хоёр спортсменүүд түрүү һуури эзэлхэ зонын мүрысөөнүүдтэ жэл бүри хоорондоо шанга тулалдаатайгаар урилдадаг бэлэй. Урилдааншье эхилжэ, дурсагдагша хоёр ана мана тулалдаба. Тиигэн гэһээ хойноһоонь шамбай хурдаар гүйжэ эхилһэн манай республикын түлөөлэгшэ, Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студент Владимир Моссовер гэгшэ ябууд дундаа Викторые хүсөөд, нүгөөдынь хойноһоо шуумайшаба. Зүгөөр богони зай һэн тула Хабаровскын түлөөлэгшэ үбсүүгээрэа түрүүлэн финишэй сагаан лентэ таһалжа үрьдеэ. Тиигэжэ манай түлөөлэгшэ зайгаа 10,7 секунда соо гаталжа, хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Владимир Моссовер 1954 ондо тогтоогдоһон республикынгаа рекордые шэнэлбэ.

Тэрэ рекордые Владимир Голованов тогтооһон, мүн удаадахи жэлнүүдтэнь манай республикын хурдан солбон спортсменүүд Роберт Дондубон, Альберт Штессель, Иван Деркач, Владимир Грехов, Сергей Иванов гэгшэд дабтадаг байһан юм. Владимир Голованов тиихэдэ 100 метрэй зайе 10,8 секунда соо гаталһан байгаа.

800 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда манай командын түлөөлэгшэд Сергей Рымарев, Мария Зырянова гэгшэд шалгаржа, тус тустаа гурбадахи, хоёрдохи һуури эзэлбэ. Бэрхэшээлнүүдые дабалгатайгаар 200 метрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда Светлана Телелешкина хоёрдохи һууридa гараа. Тэрэ зайгаа 30,6 секунда соо дабаһан байба. «Спартагай» түлөөлэгшэ Галина Зайцева 3000 метрэй зайе 10 минута 55,8 секунда соо гаталжа түрүү һуури эзэлбэ.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн спортсменүүд Свердловск хотодо үнгэргэгдэхэ Россин Федерациин түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха юм.

В. БАЛДАЕВ,
командын тренер.

ҺУР ХАРБААН

Монголой Арадай Республикын ниислэл—Улаан-Баатор хотодо һур харбалгаар тус тустаа түрүү һуури эзэлхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн үнгэргэдэһэн юм. Мүрысөөндэ Польшын, МНР-эй, РСФСР-эй спортсменүүд хабаадалсаһан байгаа. Манай республикын һур харбагшад РСФСР-эй командын нэрэһээ тус мүрысөөндэ хабаадалсаһан байна.

Эрэшүүл 30, 50, 70, 90, эхэнэрнүүд 30, 50, 60, 70 метрэй зайһаа бай харбаһан байгаа. Эрэшүүлэй дундаһаа Польшын түлөөлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Попович, Буряадай АССР-эй түлөөлэгшэ, СССР-спортын мастер Дандар Дансаранов гэгшэд түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн байна. Эхэнэрнүүдэй дундаһаа Агын Буряадай национальна округой түлөөлэгшэ, уласхоорондын классай спортын мастер Галина Архипова бултанһаа мэргэн байба.

М. БОРИСОВ.

ТЕННИС

Столой теннис наадалгаар Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үсэгэлдэрһөө июниин 26 болотор манай Улаан-Үдэ хотодо эхилбэ. Һонирхолтой энэ наадан «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо үглөөнэй 10 часһаа эхилбэ.

Хабаровска, Примориин хизаарнуудай, Шэтын, Магаданай, Сахалинай, Камчатска областьнуудай, Яхадай, Буряадай АССР-эй суглуулагдамал команданууд мүрысөөндэ хабаадалсана. Мүрысөөндэ хабаадалсагшадай дунда зоно соогоо эрхим гэгдэһэн теннисистнүүд олон. Тэдэнэй дунда манай республикын түлөөлэгшэд, үнгэрэгшэ жэлдэ зонын чемпионууд болоһон Альберт Запорожский, Юрий Кушнарев, республикын чемпионка Ц. Дугарова болон бусад бии.

Спортлотогой» июниин 20-до Хабаровскда үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүд иимэ гэбэл: 12 (уһанай-моторно спорт), 13 (уһанай санын спорт), 23 (хүнгэн атлетикэ), 32 (уһа руу һүрэлгэ), 39 (самбо), 43 (фехтовани).

(ТАСС).

ВАШИНГТОН. Капитолий — конгрессэй байшан.

ТАСС-ай фотохронико.

ХИЛЫН СААНАҺАА
телефон · телеграф · радио

БЕРЛИН

СОВЕТ ВЫСТАВКЭ

ТАСС

«Техмашэкспорт» гэжэ бүхэсоюзна нэгэдэлэй эмхидхэһэн продукциин түхэл хэлбэриин совет выставкэ эндэ нээгдэбэ. Арһанай, гуталай ба бүд нэхэлгын промышленностьда хэрэглэгдэдэг бүтээсэ ехэтэй оёдолой машинанууд эндэ табигдаһан эдлэл хэрэгсэлнүүдэй дунда бии.

Эдлэл хэрэгсэлнүүдээ дэлхэйн 70 гаран орондо эльгээдэг «Техмашэкспортын» выставкэ ГДР-эй мэргэжэлтэдэй анхарал ехээр татаһан байна.

ВАРШАВА

Познаньдахи яармаг дүүрэв

ТАСС

Уласхоорондын 42-дохи яармаг Познаньда хүдэлмэрээ дүүргэбэ. Дэлхэйн 30 ороной эмхинүүд, нэгэдэлнүүд тэрээндэ хабаадаа. Яармагай хүдэлмэрилхэ үедэ социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай предприятинуудай хоорондо, мүн капиталис оронуудай фирмэнүүдтэй холбоо барисаа байгуулха тухай хэдэн хэлсээнүүд баталагдаһан байха юм.

Социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай эрдэм техникын туйлалтануудые харуулһан зүйлнүүд олоной һонирхол үүсхэбэ.

БУХАРЕСТ

РКП-гэй ЦК-гай пленум болобо

ТАСС

Румыниин Коммунис партиин ЦК-гай Пленум дүүрэбэ.

Аджерпресс агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Румынидэхи гэрээрэл хүгжөөхэ, нарижуулан һайжаруулха тухай РКП-гэй ЦК-гай гүйсэдхэхэ комитедэй элидхэлые Пленум зүбшэн хэлсэжэ һайшаагаад, энэ асуудалаар тогтоол абаба.

Ороной ниитын, политическэ байдалда эхэнэрнүүдые бүри эдэбхитэйгээр элсүүлэн хабаадуулха хэмжээнүүдые, тэдэнэй байдал, ажаллаха арга боломжо һайжаруулха хэмжээнүүдые хараалаа.

РКП-гэй Генеральна секретарь Н. Чаушеску Пленум дээрэ үгэ хэлэбэ.

Пленум дээрэ эмхидхэлэй асуудалнуудаар шиидхэбэри абтаа.

БУХАРЕСТ

Румыниин барилгашадай үүсхэл

ТАСС

«Зуун гэр байра бүхэнһөө хоёрыень арьбалһан материалаар бариха» — гэһэн үнэтэ үүсхэл Телеорман уезддэхи Рошиори де Веде хотын барилгашад гаргаба. Барилгын материалнуудые, мүнгэ зөөри, ажалай саг алмахын түлөө эдэнэр амжалтатайгаар мүрысэнэ. Уездын барилгашадай бусад коллективүүд эдэнэй үүсхэл дэмжээ.

Энэ түсэбтэ табан жэлдэ 522.000 гэр байра бариха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шармайн оролдожо байһан Румыниин барилгашадай үнэтэ үүсхэлнүүдэй нэгэн болоно.

УЛААН-БААТАР

МОНГОЛОЙ- ЧЕХОСЛОВАКИИН КОММЮНИКЕ

ТАСС

ЧССР-эй партийно-правительственна делегациин албанай хэрэгээр Монголой Арадай Республикада аяншалгын дүүрэһэнэй һүүлээр Монголой - Чехословакиин хамтын коммюнике эндэ тунхаглагдаба.

МНР-эй, ЧССР-эй партийно-правительственна делегацинуудай хоорондо болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ МНРП-гэй ба КПЧ-гэй, МНР-эй ба ЧССР-эй хоорондохи аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо саашадань хүгжөөн бэхижүүлхэ асуудалнуудаар һанамжануудаа хэлсэһэн байна. Уласхоорондын гол шухала асуудалнууд, уласхоорондын коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй, национально-сүлөөрэлгын тэмсэлэй асуудалнууд хэлсэгдээ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США-да ерэлгэ, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай хүтэлбэрнлэгшэдэй хөөрэлдөөнүүд шухала удхашанартай гэжэ хоёр делегаци тоолоно гээд документ дотор тэмдэглэгдэнэ. СССР-эй, США-гай хоорондын харилсаанай һайжаралга имагтал эдэ хоёр гүрэндэ бэшэ, харин уласхоорондын түгшүүрил саашадань һуларуулха, дэлхэй дээрэ аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, мүнөөнэй гол шухала асуудалнуудые шиидхэхэ, ядерна дайнай аюул сараха, буу зэбсэг бүтээн гаргалгые хороохо хэрэгтэ ехэ туһа хэхэ.

ПХЕНЬЯН

Албанай хэрэгээр КНДР-тэ ерэбэ

ТАСС

Чехословакиин Компартиин ЦК-гай Генеральна секретарь Г. Гусак түрүүтэй ЧССР-эй партийно-правительственна делегаци Корейн Ажалай партиин ЦК-гай, КНДР-эй правительствын уряалаар Пхеньянда ерэбэ.

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй президент Ким Ир Сен болон бусад тусхай тушаалтад Пхеньянай аэропорт дээрэ Чехословакиин делегацие угтаа.

БОНН

ДОГОВОР ХҮСЭНДӨӨ ОРОБО

ТАСС

Германиин Демократическа Республикын, Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури тухай договор тушаа нотонуудые андалдан абалсалга июниин 20-до Бонндо федеральна канцлерай захиргаанда болобо. ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи статс-секретарь М. Коль, ФРГ-гэй правительствын онсо даалгабаринуудые дүүргэдэг министр Э. Бар нотонуудые андалдан абалсаба.

Тиигэжэ Германиин хоёр гүрэнэй хоорондохи харилсаа һайжаруулха юридическэ үндэһэ һуури табиһан договорой хүсэндөө орохо талаар һүүлшын алхам хэгдээ. Арбадахи статьягайнь үндэһөөр договор июниин 21-дэ хүсэндөө оробо.

Энэ договор Европодохи ниитэ-политическэ байдал һайжаруулха, түгшүүрил саашадань һуларуулха шухала эрхэ нүхэсэл болоно. Тиимэһээ тэрэ имагтал ГДР-эй, ФРГ-гэй хоорондохи харилсаанда бэшэ, харин бүхы Европо түбиин байдалда туйлай ехэ удха шанартай.

Энэ договор Германиин хоёр гүрэнэй Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида орохо зам нээнэ. ООН-до абаха гүйлтатайгаар ГДР, ФРГ хандаһан байгаа.

ПАРИЖ

Франциин Национальна суглаан

ТАСС

Ороной правительствын бэелүүлдэг гадаадын политика тухай асуудалаар хөөрэлдөөнүүд Франциин Национальна суглаан дээрэ эхилбэ. Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Жобер депутадуудай урда үгэ хэлэбэ. «Франциин, Советскэ Союзай харилсаа холбоон арбаад жэлэй турша соо улам үргэдэжэ, гүнзэгы удхатай боложо байна», — гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр июниин 25-да Францида ерэлгэ манай харилсаа холбооной шухала удха шанартай байһыень гэршэлнэ гээд М. Жобер мэдүүлбэ.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар Хельсинкидэ болохёо байгаа ниитэевропын зүблөөнэй хүдэлмэридэ Франциин гадаадын хэрэгүүдэй министр амжалта хүсэбэ.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа Франциин ямар хараа бодолтой байһан тухай хэлэхэдээ, Аюулгүйн Соведэй 1967 оной ноябриин 22-ой тогтоол Дүтын Зүүн зүгтэ амгалан байдал һэргээхэ арга нүхэсэл болоно гээд Франци тоолоно гэжэ М. Жобер мэдүүлээ.

НЬЮ-ЙОРК

„Скайлэб“ станциин ниидэлгэ

ТАСС

Июниин 18-да «Скайлэб» станци дээрэ һуужа ябаһан американ космонавтнууд Наранай хойноһоо адаглан шэнжэлгээ дүүргэбэ. Июниин 19-дэ космонавтнууд Ч. Конрад, П. Вейц гэгшэд газаашаа гараһан байгаа. 1 час 45 минутын турша соо газаа гараад ажаллаха үедөө Ч. Конрад телескопуудай нэгэнэй объективые сэбэрлэһэн, астрономическа приборнуудай плёнкотой кассетэнүүдые һэлгэһэн, Наранай ультра-ягаан үнгын ямараар нүлөөлдэг байһыень шэнжэлхын тула дулаа бариха экранай материал станциин хажуу талаар татаһан байна.

Июниин 20-до космонавтнууд медицинын туршалгануудые хэбэ. Удаань телевизионно пресс-конференци үнгэргөө.

«Скайлэб» станци дээрэ хэгдэжэ байһан туршалга, шэнжэлгэнүүд һайн үрэ дүнгүүдтэй гэжэ сэдьхэлээ ханагги байһанаа ниидэлгые хүтэлбэрилдэг Р. Паркс мэдүүлбэ.

ТОКИО

Газар хүдэлбэ

ТАСС

Июниин 20-до Хонсю арлай түбэй ба зүүн-хойто хубида 3 балл хүсэтэйгөөр газар хүдэлбэ. Ибараки, Сайтама, Тиба, Гумма префектуранuудта газар ехээр хүдэлөө. Хоёр үдэр урда тээнь Хоккайдо аралдахи хүршэ районуудтань 5 балл хүсэтэйгөөр газар хүдэлһэн байгаа.

БЕЙРУТ

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүдэй харата ябуулга

ТАСС

Израилиин дээрмэшэ сэрэгүүд харата ябуулга хэхээр бэлдэжэ байна гэһэн мэдээсэлнүүд ороной урда зүгһөө Ливанай ниислэлдэ ороно.

Июниин 18-да Израилиин сэрэгэй катернууд Ливанай уһан соогуур ниидэ тиишээ тамарһан байна. Израилиин гурбан вертолёт Ливанай урда захадахи Ярун гэжэ зайон дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэбэ.

Израилиин милитаристнууд «Голан» гэдэг бригадын сэрэгэй һуралсал Ливантай хилэлдэг районуудтаа үргэнөөр эмхидхэжэ эхилээ. Ливанай хилые зүбшөөлан Израилиин сэрэгүүдэй татагдажа байһыень Ливанай һуурин тосхонуудай зон адаглаһан байна гэжэ Бейрудэй газетэнүүд бэшэнэ.

Июниин 18-да Израилиин сэрэгэй патруль автомадаар, пулемёдоор Ливанай Чабаа районодохи тосхонуудые буудаа гээд «Дейли стар» газетэ бэшэнэ.

ЗАҺАБАРИ

Манай газетын июниин 21-эй номерой түрүүшын хуудаһанда толилогдоһон «1973 оной июниин 17-до Буряадай АССР-эй ажалшадай депутадуудай аймагуудай, городуудай, районуудай (Улаан-Үдэ хотодо), сельскэ, сомонуудай ба поселково Соведүүдтэ болоһон һунгалтын дүнгүүд тухай мэдээсэл» гэжэ материал соо дээрэһээ зургаадахи абзацай юһэдэхи мүр сооһи 76.604 гэһэн тооe 70.604 гэжэ уншахые гуйгдана.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Нүхэр Л. И. Брежневэй США ошоод байһан тухай материалнууд. «Ойн баярай ажалай вахтада» — түрүү бэшэг. Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөн. «Холын бэлшээридэ» — С. Бухаевай корреспонденци.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдалай хронико. «Ажалай нэгэдэл» — А. Шапиро. А. Абросовой статья. П. Натаевай очерк.

Гурбадахи хуудаһанда. «Совет засагай түлөөбди» — ород драмын театрта табигдаһан Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэгтэ һанамжа. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Һютаг нютагай һонин. Сүүдэй залһаа. Спортын һонин Футбол.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — **Үнгэтэ телевидени.** «Дактари» — США-гай уран һайханай телевизионно фильмын 7-дохи сери. «Джуди ба бүргэд». 15.35-һаа 16.30 болотор забһарлалга. 16.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. Нүхэр Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штадуудта ошоод байһан тухай. 17.30 -һаа 19.00 болотор забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. Нүхэр Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штадуудта ошоод байһан тухай.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.00 — «Горн» — һургулиин үхибүүдтэ зорюулагдаһан программа. 20.40 — «Факел» — совет залуушуулай үдэртэ зорюулагдана. 22.05 — Телепанорама.

«Орбита» харуулна

22.30 — Телевизор харагшадай захилаар хүгжэмэй программа. 23.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. Нүхэр Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штадуудта ошоод байһан тухай.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

20.00 — США-гай Питсбургска университедэй арадай аман үгын зохёолой ансамблиин концерт.

САГАЙ УЛАРИЛ

Республикадамнай мүнөөдэр үүлэтэй байха, Байгалай урда эрьеэр, урда аймагуудаар бороо орохо, Байгалай хойто эрьеэр, хойто аймагуудаар багаханаар бороо орохо. Баруун тээһээ секундын 10—14 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. 20—24 градус дулаан байха, Байгал шадар 14—18, Улаан-Үдэдэ һүниндөө 15—17, үдэртөө 21—23 градус дулаан байха

Июниин 23—24-дэ үүлэтэйшэг байха. Урда аймагуудай зарим газарнуудта багаханаар бороо орохо. Баруун-хойноһоо секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 8—13, үдэртөө 21—26 градус, Байгал шадар, хойто аймагуудаар, һүниндөө 2—7 үдэртөө 16—21 градус дулаан байхаар хүлеэгдэнэ.

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00513. Заказ № 00444